Tabele płace i ZUS

Materiały dodatkowe do szkolenia

Anna Kędzierska Adamczyk

Październik 2026

Zestawienia płacowe, podatkowe i ubezpieczeniowe oraz formularze oświadczeń.

Aktualizacja na 26 października 2026 r.

Dane historyczne pozostawiono z oznaczeniem okresu. Zestawienie skali PIT na 2027 r. i dwa nowe formularze oświadczeń oznaczono jako projektowe. Na dzień aktualizacji ustawa z procesu druku 3147 jest po uchwaleniu przez Sejm i została przekazana do Senatu.

www.annakedzierskaszkolenia.pl
FB: Anna Kędzierska Adamczyk
akedzierskaszkolenie@gmail.com

Spis tabel

Podpisy tabel i numery stron są polami Worda. Po zmianach w dokumencie zaktualizuj cały spis (menu pod prawym przyciskiem myszy → Aktualizuj pole → Aktualizuj cały spis).

Tabela 1 Finansowanie składek za pracownika w 2026 roku 2
Tabela 2 Roczne ograniczenie podstawy składek emerytalnych i rentowych 2
Tabela 3 Minimalne wynagrodzenie i stawka godzinowa 3
Tabela 4 Miesięczny limit podstawy dobrowolnego chorobowego 3
Tabela 5 Pozostałe wskaźniki płacowe i świadczenia 4
Tabela 6 Skala PIT za 2021 rok jako dane historyczne 4
Tabela 7 Skala PIT obowiązująca dla dochodów w 2026 roku 5
Tabela 8 Projektowana skala PIT na 2027 rok 5
Tabela 9 Pracownicze koszty uzyskania przychodów 6
Tabela 10 Wynagrodzenie chorobowe i zasiłki chorobowe 7
Tabela 11 Obowiązkowe i dobrowolne ubezpieczenie chorobowe 8
Tabela 12 Wyjątki od okresu wyczekiwania na świadczenie chorobowe 9
Tabela 13 Doliczanie wcześniejszych okresów ubezpieczenia 10
Tabela 14 Składki za osoby na zasiłku macierzyńskim i urlopie wychowawczym 11
Tabela 15 Zwolnienia z Funduszu Pracy i FGŚP 13
Tabela 16 Wybrane zwolnienia z PIT i wyłączenia z podstawy składek 14
Tabela 17 Wykaz prac w szczególnych warunkach 28
Tabela 18 Wykaz prac o szczególnym charakterze 30
Tabela 19 Urlopy i zasiłki związane z rodzicielstwem 32
Tabela 20 Kontrola prawa do zasiłku chorobowego 33
Tabela 21 Zwolnienia od pracy i zasady zachowania wynagrodzenia 34
Tabela 22 Obliczenia jak wynagrodzenie urlopowe lub jak ekwiwalent 36
Tabela 23 Wynagrodzenie urlopowe a ekwiwalent za urlop 38
Tabela 24 Przyporządkowanie przychodów i składek w PIT 11 wersja 29 39
Tabela 25 Składki społeczne przedsiębiorcy w 2026 roku 42
Tabela 26 Składka zdrowotna przedsiębiorcy w 2026 roku 43
Tabela 27 Składki ZUS przedsiębiorcy 2026 — podstawa wymiaru i składka 44
Tabela 28 Składki na ubezpieczenie zdrowotne przedsiębiorcy w 2026 roku 45

Tabela 1 Finansowanie składek za pracownika w 2026 roku

Rodzaj składki	Pracownik	Pracodawca	Łącznie
Emerytalna	9,76%	9,76%	19,52%
Rentowa	1,50%	6,50%	8,00%
Chorobowa	2,45%	—	2,45%
Wypadkowa	—	Stopa właściwa dla płatnika, np. 1,67%	Zmienna
Zdrowotna	9% odrębnej podstawy	—	9%
Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy	—	1,00% + 1,45%	2,45%
FGŚP	—	0,10%	0,10%
FEP przy spełnieniu warunków	—	1,50%	1,50%
Suma składek społecznych pracownika	13,71%	—	Bez zdrowotnej

Stopy odnoszą się do właściwych podstaw, nie zawsze do tej samej kwoty. Przy wypadkowej 1,67% standardowy koszt pracodawcy wynosi 20,48% podstawy (bez FEP), jeżeli występuje obowiązek FP, FS i FGŚP. Stopa wypadkowa nie jest jednakowa dla wszystkich płatników.

Podstawa: ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych; ustawa wypadkowa; art. 25–26 ustawy budżetowej na 2026 r. (Dz.U. poz. 62).

Tabela 2 Roczne ograniczenie podstawy składek emerytalnych i rentowych

Rok	Prognozowane wynagrodzenie	Limit 30 krotności
2023	6 935,00 zł	208 050,00 zł
2024	7 824,00 zł	234 720,00 zł
2025	8 673,00 zł	260 190,00 zł
2026	9 420,00 zł	282 600,00 zł
2027	*10 033,00 zł*	*300 990,00 zł*

Tabela 3 Minimalne wynagrodzenie i stawka godzinowa

Okres	Wynagrodzenie miesięczne	Minimalna stawka godzinowa
I–VI 2023	3 490,00 zł	22,80 zł
VII–XII 2023	3 600,00 zł	23,50 zł
I–VI 2024	4 242,00 zł	27,70 zł
VII–XII 2024	4 300,00 zł	28,10 zł
2025	4 666,00 zł	30,50 zł
2026	4 806,00 zł	31,40 zł
2027	4 950,00 zł	32,30 zł

Stawka godzinowa dotyczy umów objętych ustawą o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, a nie przelicznika stawki pracownika etatowego. Rok 2027: rozporządzenie Rady Ministrów z 14 września 2026 r., Dz.U. poz. 1213. Rok 2026: Dz.U. z 2025 r. poz. 1242. Poprawiono historyczne stawki za I półrocze 2023 i 2024 r.

Tabela 4 Miesięczny limit podstawy dobrowolnego chorobowego

Rok	Prognozowane wynagrodzenie	Limit 250%
2024	7 824,00 zł	19 560,00 zł
2025	8 673,00 zł	21 682,50 zł
2026	9 420,00 zł	23 550,00 zł
2027	*10 033,00 zł*	*25 082,50*

Limit dotyczy dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego i wynagrodzenia prognozowanego na dany rok; nie stosuje się tu wynagrodzenia z poprzedniego kwartału. Podstawa: art. 20 ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Tabela 5 Pozostałe wskaźniki płacowe i świadczenia

Pozycja	Kwota lub zasada
Krajowa dieta pełna	45,00 zł; ryczałt za nocleg 67,50 zł; ryczałt na dojazdy 9,00 zł — przy spełnieniu warunków rozporządzenia z 29 stycznia 2013 r.
Zasiłek pielęgnacyjny	215,84 zł miesięcznie.
Specjalny zasiłek opiekuńczy	620,00 zł; od 2024 r. na zasadzie ochrony praw nabytych, nie jako świadczenie dostępne na nowych zasadach.
Świadczenie urlopowe — zwykłe warunki, pełny etat	Maksymalnie: 2024 r. — 2 417,14 zł; 2025 r. — 2 723,40 zł; 2026 r. — 2 943,23 zł.
Warunki świadczenia urlopowego	Świadczenie z ustawy o ZFŚS; urlop co najmniej 14 kolejnych dni kalendarzowych. Wysokość zależy m.in. od wymiaru etatu i kategorii pracownika. Podlega PIT, a wyłączenie ze składek obejmuje świadczenie ustawowe do właściwego limitu.

Tabela 6 Skala PIT za 2021 rok jako dane historyczne

Podstawa obliczenia podatku	Podatek
Do 85 528 zł	17% podstawy minus kwota zmniejszająca podatek
Ponad 85 528 zł	14 539,76 zł + 32% nadwyżki ponad 85 528 zł minus kwota zmniejszająca podatek

W 2021 r. roczna kwota zmniejszająca podatek zależała od podstawy opodatkowania. To zestawienie historyczne, nie skala do bieżącej listy płac.

Tabela 7 Skala PIT obowiązująca dla dochodów w 2026 roku

Podstawa obliczenia podatku	Podatek
Do 120 000 zł	12% podstawy minus 3 600 zł
Ponad 120 000 zł	10 800 zł + 32% nadwyżki ponad 120 000 zł

Skala 12%/32% obowiązuje w rozliczeniu rocznym już za cały 2022 r.; obniżoną stawkę w zaliczkach stosowano od 1 lipca 2022 r. Podstawa: art. 27 ust. 1 ustawy o PIT.

Tabela 8 Projektowana skala PIT na 2027 rok

Podstawa obliczenia podatku	Podatek
Do 130 000 zł	12% podstawy minus 3 600 zł
Ponad 130 000 zł do 150 000 zł	12 000 zł + 24% nadwyżki ponad 130 000 zł
Ponad 150 000 zł	16 800 zł + 32% nadwyżki ponad 150 000 zł

PROJEKT — NIE DO BIEŻĄCEGO STOSOWANIA.

Druk sejmowy 3147; ustawa uchwalona przez Sejm 22 października 2026 r., przekazana do Senatu 23 października (druk senacki 883).

Na 26 października trwa postępowanie ustawodawcze.

W tekście przekazanym do Senatu dodano także mechanizm waloryzacji progów.

Formularze na końcu zachowują kwoty 130 000 i 150 000 zł z badanego tekstu;

przed wdrożeniem należy sprawdzić ostatecznie ogłoszone przepisy.

Tabela 9 Pracownicze koszty uzyskania przychodów

Okres	Miesięczne zwykłe / podwyższone	Roczne zwykłe 1 / wiele etatów	Roczne podwyższone 1 / wiele etatów
2008–2018	111,25 / 139,06 zł	1 335,00 / 2 002,05 zł	1 668,72 / 2 502,56 zł
2019	I–IX: 111,25 / 139,06 zł X–XII: 250 / 300 zł	1 751,25 / 2 626,54 zł	2 151,54 / 3 226,92 zł
2020–2026	250 / 300 zł	3 000 / 4 500 zł	3 600 / 5 400 zł

Podwyższone koszty wymagają spełnienia warunków art. 22 ust. 2 pkt 3–4 ustawy o PIT, w tym zamieszkania poza miejscowością zakładu pracy i nieotrzymywania dodatku za rozłąkę; przy zwrocie kosztów dojazdu uwzględnia się art. 22 ust. 13. Kwota zmniejszająca zaliczkę od 2023 r.: 300, 150 albo 100 zł miesięcznie odpowiednio do oświadczenia (1/12, 1/24, 1/36 kwoty 3 600 zł). Łączne pomniejszenie u płatników nie może przekroczyć 300 zł miesięcznie.

Tabela 10 Wynagrodzenie chorobowe i zasiłki chorobowe

Zagadnienie	Wynagrodzenie chorobowe	Zasiłek chorobowy	Zasiłek wypadkowy
Podstawa	Art. 92 Kodeksu pracy	Ustawa zasiłkowa	Ustawa wypadkowa
Okres u pracownika	Pierwsze 33 albo 14 dni niezdolności w roku	Co do zasady od 34. albo 15. dnia	Od pierwszego dnia niezdolności wynikającej z wypadku przy pracy lub choroby zawodowej
Finansowanie i wypłata	Pracodawca ze swoich środków	FUS; wypłaca uprawniony płatnik albo ZUS	Fundusz wypadkowy; wypłaca uprawniony płatnik albo ZUS
Wysokość	80% albo 100%; przepisy zakładowe mogą przewidywać więcej	80%, także za pobyt w szpitalu; w ustawowych przypadkach 100%	100% podstawy
Kod RSA	331	313	314
Składki społeczne	Nie	Nie	Nie
Składka zdrowotna	Tak	Nie	Nie
Wyczekiwanie	30 dni, z wyjątkami	30 albo 90 dni, zależnie od rodzaju ubezpieczenia; z wyjątkami	Bez okresu wyczekiwania
Dokumenty	e-ZLA i dokumenty płatnika	e-ZLA, odpowiednio Z-3, Z-3a, Z-3b oraz wymagany wniosek	Dodatkowo protokół powypadkowy / karta wypadku albo decyzja o chorobie zawodowej

Limit 14 dni dotyczy pracownika od roku następującego po roku ukończenia 50 lat.

Wypadek w drodze do pracy lub z pracy jest przesłanką 100% świadczenia z ubezpieczenia chorobowego, a nie zasiłku wypadkowego.

Okres zasiłkowy: zasadniczo 182 dni, przy ciąży lub gruźlicy 270 dni;

po ustaniu ubezpieczenia zasadniczo do 91 dni, z wyjątkami.

Ustalenie płatnika zasiłku: art. 61 ustawy zasiłkowej.

Tabela 11 Obowiązkowe i dobrowolne ubezpieczenie chorobowe

Zagadnienie	Obowiązkowe	Dobrowolne
Przykładowe tytuły	Pracownicy (z wyłączeniem prokuratorów), członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych, osoby odbywające służbę zastępczą	M.in. przedsiębiorcy, zleceniobiorcy, osoby współpracujące, wykonujący pracę nakładczą, duchowni — gdy spełniają ustawowe warunki, w tym podlegają obowiązkowo emerytalnemu i rentowym
Nabycie prawa po wyczekiwaniu	Po 30 dniach, co do zasady od 31. dnia	Po 90 dniach, co do zasady od 91. dnia
Powstanie ubezpieczenia	Z mocy ustawy; spóźnione zgłoszenie nie przesuwa powstania obowiązku	Na wniosek; zasadniczo nie wcześniej niż dzień zgłoszenia. Wyjątek przy zgłoszeniu emerytalnego i rentowych w terminie 7 dni — art. 14 ust. 1a ustawy systemowej
Spóźniona składka	Nie kończy ubezpieczenia	Od 1 stycznia 2022 r. nie kończy automatycznie ubezpieczenia. Zadłużenie określonych ubezpieczonych może blokować wypłatę zasiłku — art. 2a ustawy zasiłkowej
Miesięczny limit podstawy chorobowego	Bez limitu 250%	250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia; w 2026 r. 23 550 zł
Wyjątki od wyczekiwania	Zob. kolejne zestawienie	Zob. kolejne zestawienie; sam staż 10 lat obowiązkowego chorobowego nie zwalnia z wyczekiwania przy obecnym ubezpieczeniu dobrowolnym

Tabela 12 Wyjątki od okresu wyczekiwania na świadczenie chorobowe

Przesłanka i podstawa	Obowiązkowe chorobowe	Dobrowolne chorobowe
Zasada ogólna — art. 4 ust. 1	30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia	90 dni nieprzerwanego ubezpieczenia
Absolwent szkoły / uczelni lub osoba kończąca szkołę doktorską — art. 4 ust. 3 pkt 1	Bez wyczekiwania, jeżeli objęcie ubezpieczeniem nastąpi w ciągu 90 dni od właściwej daty ukończenia nauki	Tak samo; konieczne przystąpienie do ubezpieczenia w tym terminie
Niezdolność wskutek wypadku w drodze do pracy lub z pracy — art. 4 ust. 3 pkt 2	Bez wyczekiwania	Bez wyczekiwania
Co najmniej 10 lat obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego — art. 4 ust. 3 pkt 3	Bez wyczekiwania; okresy obowiązkowego ubezpieczenia sumuje się, nie muszą być nieprzerwane	Nie. Ten wyjątek wymaga obecnego podlegania obowiązkowemu chorobowemu
Poseł / senator po zakończeniu kadencji — art. 4 ust. 3 pkt 4	Bez wyczekiwania, gdy ubezpieczenie rozpoczyna się w ciągu 90 dni od ukończenia kadencji	Bez wyczekiwania na tym samym warunku terminu
Były funkcjonariusz Służby Celnej przyjmujący propozycję pracy w KAS — art. 4 ust. 3 pkt 5	Szczególne zwolnienie dotyczące osób, które stały się pracownikami jednostki KAS w ustawowo określonym trybie	Nie jest to ogólne zwolnienie dla osoby podejmującej działalność lub zlecenie

Podstawa: art. 4 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 854 ze zm.).

Dla absolwenta liczy się ustawowo właściwa data ukończenia szkoły, ukończenia studiów / uzyskania dyplomu albo zakończenia szkoły doktorskiej; dla kierunków lekarskich, lekarsko-dentystycznych, weterynarii i farmacji obowiązują szczególne zasady ustalania daty ukończenia studiów.

Ciąża sama w sobie nie znosi okresu wyczekiwania na świadczenie chorobowe. Brak wyczekiwania nie zastępuje pozostałych warunków prawa do świadczenia. Zasiłek macierzyński i opiekuńczy nie są uzależnione od okresu wyczekiwania; zasiłek z ubezpieczenia wypadkowego ma odrębną podstawę — art. 8 ust. 1 ustawy wypadkowej.

Tabela 13 Doliczanie wcześniejszych okresów ubezpieczenia

Sytuacja	Obowiązkowe chorobowe	Dobrowolne chorobowe
Przerwa do 30 dni włącznie	Dolicza się wcześniejsze okresy do wymaganych 30 dni	Dolicza się wcześniejsze okresy do wymaganych 90 dni
Zmiana tytułu lub rodzaju ubezpieczenia	Można doliczyć wcześniejsze dobrowolne chorobowe, jeśli zachowano warunki ciągłości	Można doliczyć wcześniejsze obowiązkowe chorobowe, jeśli zachowano warunki ciągłości
Przerwa ponad 30 dni spowodowana urlopem wychowawczym, bezpłatnym lub czynną służbą wojskową żołnierza niezawodowego	Dolicza się okres sprzed przerwy. Samego okresu urlopu nie zalicza się jako ubezpieczenia chorobowego	Analogicznie, jeżeli występują ustawowe okoliczności przerwy
Przerwa ponad 30 dni z innej przyczyny	Co do zasady brak doliczenia; odrębnie ocenia się wyjątki z art. 4 ust. 3	Co do zasady brak doliczenia i nowy okres 90 dni
Pobieranie zasiłku macierzyńskiego w czasie trwania tytułu	Uwzględnia się przy ustalaniu wyczekiwania zgodnie z zasadami ZUS	Uwzględnia się; po zakończeniu pobierania świadczenia trzeba zadbać o skuteczne ponowne zgłoszenie do dobrowolnego chorobowego
Poprzednie ubezpieczenie społeczne rolników	Uwzględnia się na zasadach wskazanych przez ZUS, z zachowaniem warunków zaliczania okresów	Analogicznie

Doliczenie wcześniejszego okresu nie jest odrębnym wyjątkiem od wyczekiwania. Służy osiągnięciu wymaganych 30 albo 90 dni. Podstawa: art. 4 ust. 2 ustawy zasiłkowej oraz objaśnienia ZUS dotyczące okresu wyczekiwania.

Przykład: pracownica miała 60 dni obowiązkowego chorobowego, po 20 dniach przerwy przystąpiła do dobrowolnego chorobowego z działalności. Do 90 dni brakuje 30 dni; co do zasady prawo powstanie od 31. dnia nowego ubezpieczenia. Przy wcześniejszych 100 dniach i tej samej przerwie okres byłby już spełniony.

Tabela 14 Składki za osoby na zasiłku macierzyńskim i urlopie wychowawczym

Osoba pobierająca zasiłek macierzyński **Kod tytułu ubezpieczenia: 12 40 0 0**	**Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym pod warunkiem nieposiadania innego tytułu do ubezpieczeń** **Kod tytułu ubezpieczenia: 12 11 0 0**	
Podstawa do składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe	**Podstawa do składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe**	**Podstawa składki na ubezpieczenie zdrowotne**
Wartość otrzymanego zasiłku macierzyńskiego	Pomniejszana proporcjonalnie do okresu trwania urlopu wychowawczego w miesiącu	Zawsze w pełnej wysokości
	Do 2008	Do 2008
	Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego 420 PLN	Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego 420 PLN
	2009 -2011	2009-2011
	2009	
	Wartość minimalnego wynagrodzenia 1276	Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego 420 PLN Od miesiąca 11/2009 520 PLN
	2010	
	Wartość minimalnego wynagrodzenia 1317	Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego 520 PLN
	2011	
	Wartość minimalnego wynagrodzenia 1386	Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego 520 PLN
	Od roku 2012	
	60% przeciętnego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału (obowiązuje od trzeciego miesiąca następnego kwartału) Jednak nie więcej niż przeciętne wynagrodzenie otrzymane przez pracownika w okresie 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu wychowawczego	Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego 520 PLN

Osoba pobierająca zasiłek macierzyński Kod tytułu ubezpieczenia: 12 40 0 0	Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym pod warunkiem nieposiadania innego tytułu do ubezpieczeń Kod tytułu ubezpieczenia: 12 11 0 0	
Podstawa do składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe	**Podstawa do składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe**	**Podstawa składki na ubezpieczenie zdrowotne**
	Od 09/2013	
	60% przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia Jednak nie więcej niż przeciętne wynagrodzenie otrzymane przez pracownika w okresie 12 miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu wychowawczego i nie mniej niż 75% minimalnego wynagrodzenia.	Kwota specjalnego zasiłku opiekuńczego (od 11/2018) 620 PLN

Część tabeli ma charakter historyczny. W 2026 r. maksymalna podstawa emerytalno-rentowa przy wychowawczym wynosi 5 652 zł, a dolna granica 75% minimum — 3 604,50 zł (z uwzględnieniem szczegółowych zasad dla niepełnego etatu). Podstawa zdrowotnej: 620 zł, składka 55,80 zł. Obowiązek emerytalno-rentowy wymaga braku innego tytułu oraz braku ustalonego prawa do emerytury lub renty; zdrowotny ocenia się odrębnie. Pobieranie zasiłku macierzyńskiego nie stanowi samoistnego tytułu do składki zdrowotnej.

Tabela 15 Zwolnienia z Funduszu Pracy i FGŚP

Przesłanka	Okres zwolnienia	Podstawa i uwagi
Powrót z urlopów związanych z rodzicielstwem wskazanych w ustawie	36 miesięcy od pierwszego miesiąca po powrocie	Art. 263 ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia; art. 9a ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych. Obejmuje m.in. urlop rodzicielski i wychowawczy; nie należy zawężać do macierzyńskiego
Zatrudnienie osoby po 50. roku życia, pozostającej w ewidencji bezrobotnych przez 30 dni przed zatrudnieniem	12 miesięcy od pierwszego miesiąca po zawarciu umowy o pracę	Art. 262 ust. 1 ustawy o rynku pracy; art. 9b ust. 1 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych
Kobieta co najmniej 55 lat / mężczyzna co najmniej 60 lat	Co do zasady od następnego miesiąca; przy urodzinach pierwszego dnia miesiąca — już od tego miesiąca	Art. 261 ustawy o rynku pracy; art. 9b ust. 2 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych
Zatrudnienie skierowanego bezrobotnego przed ukończeniem 30 lat	12 miesięcy od pierwszego miesiąca po zawarciu umowy o pracę	Art. 262 ust. 2 ustawy o rynku pracy; art. 9c ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych

Fundusz Solidarnościowy rozlicza się łącznie z FP, z odpowiednim stosowaniem zasad dotyczących FP. Zwolnienia należy odnosić do konkretnego pracownika, tytułu i daty powrotu; nie każdy urlop związany z dzieckiem daje zwolnienie (np. sam urlop ojcowski nie stanowi tej podstawy). Ustawa z 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia — Dz.U. poz. 620 ze zm.

Tabela 16 Wybrane zwolnienia z PIT i wyłączenia z podstawy składek

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
3	otrzymane odszkodowania lub zadośćuczynienia, jeżeli ich wysokość lub zasady ustalania wynikają wprost z przepisów odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw, oraz otrzymane odszkodowania lub zadośćuczynienia, jeżeli ich wysokość lub zasady ustalania wynikają wprost z postanowień układów zbiorowych pracy, innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych, regulaminów lub statutów, o których mowa w art. 9 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1040, 1043 i 1495), z wyjątkiem: a) określonych w prawie pracy odpraw i odszkodowań z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia umowy o pracę, b) odpraw pieniężnych wypłacanych na podstawie przepisów o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, c) odpraw i odszkodowań z tytułu skrócenia okresu wypowiedzenia funkcjonariuszom pozostającym w stosunku służbowym, d) odszkodowań przyznanych na podstawie przepisów o zakazie konkurencji, e) odszkodowań za szkody dotyczące składników majątku związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, f) odszkodowań za szkody dotyczące składników majątku związanych z prowadzeniem działów specjalnych produkcji rolnej, z których dochody są opodatkowane według skali, o której mowa w art. 27 ust. 1, lub na zasadach, o których mowa w art. 30c, g) odszkodowań wynikających z zawartych umów lub ugód innych niż ugody sądowe;	odprawy, odszkodowania i rekompensaty wypłacane pracownikom z tytułu wygaśnięcia lub rozwiązania stosunku pracy, w tym z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia umowy o pracę lub rozwiązania jej bez wypowiedzenia, skrócenia okresu jej wypowiedzenia, niewydania w terminie lub wydania niewłaściwego świadectwa pracy,	3
		odszkodowania wypłacone byłym pracownikom po rozwiązaniu stosunku pracy, na podstawie umowy o zakazie konkurencji, o której mowa w art. 1012 Kodeksu pracy,	4
		Odprawy związane z powołaniem do służby wojskowej — zakres wyłączenia należy ustalać według § 2 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia składkowego i aktualnych przepisów ustawy o obronie Ojczyzny; nie według uchylonej ustawy z 1967 r.	5

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
7	odprawy pośmiertne i zasiłki pogrzebowe;	—	
9	jednorazowe zasiłki z tytułu urodzenia dziecka, wypłacane z funduszów związków zawodowych;	—	
9A	zapomogi, inne niż wymienione w pkt 26, wypłacane z funduszy zakładowej lub międzyzakładowej organizacji związkowej pracownikom należącym do tej organizacji, do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 1000 zł; w latach 2020-2022 – 3 000,00 (covid)	zapomogi losowe w przypadku klęsk żywiołowych, indywidualnych zdarzeń losowych lub długotrwałej choroby,	22
10	wartość ubioru służbowego (umundurowania), jeżeli jego używanie należy do obowiązków pracownika, lub ekwiwalentu pieniężnego za ten ubiór;	wartość ubioru służbowego (umundurowania), którego używanie należy do obowiązków pracownika, lub ekwiwalent pieniężny za ten ubiór,	10
11	świadczenia rzeczowe i ekwiwalenty za te świadczenia, przysługujące na podstawie przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, jeżeli zasady ich przyznawania wynikają z odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw;	wartość świadczeń rzeczowych wynikających z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy oraz ekwiwalenty za te świadczenia wypłacane zgodnie z przepisami wydanymi przez Radę Ministrów lub właściwego ministra, a także ekwiwalenty pieniężne za pranie odzieży roboczej, używanie odzieży i obuwia własnego zamiast roboczego oraz wartość otrzymanych przez pracowników bonów, talonów, kuponów lub innych dowodów uprawniających do otrzymania na ich podstawie napojów bezalkoholowych, posiłków oraz artykułów spożywczych, w przypadku gdy pracodawca, mimo ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, nie ma możliwości wydania pracownikom posiłków i napojów bezalkoholowych,	6
		odszkodowania za utratę lub uszkodzenie w związku z wypadkiem przy pracy przedmiotów osobistego użytku oraz przedmiotów niezbędnych do wykonywania pracy - należne od pracodawcy na podstawie art. 2371 § 2 Kodeksu pracy,	7
11A	świadczenia rzeczowe i ekwiwalenty za te świadczenia, wynikające z zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym ze względu na szczególne warunki i charakter pełnionej służby, przysługujące osobom pozostającym w stosunku służbowym, przyznane na podstawie odrębnych ustaw lub przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw;		

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
11B	wartość otrzymanych przez pracownika od pracodawcy bonów, talonów, kuponów lub innych dowodów uprawniających do uzyskania na ich podstawie posiłków, artykułów spożywczych lub napojów bezalkoholowych, w przypadku gdy pracodawca, mimo ciążącego na nim obowiązku wynikającego z przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, nie ma możliwości wydania pracownikom posiłków, artykułów spożywczych lub napojów bezalkoholowych;	wartość finansowanych przez pracodawcę posiłków udostępnianych pracownikom do spożycia bez prawa do ekwiwalentu z tego tytułu oraz wartość otrzymanych przez pracowników bonów, talonów, kuponów i kart przedpłaconych uprawniających do nabycia wyłącznie posiłków w placówkach gastronomicznych lub handlowych - do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty 450 zł,	11
13	ekwiwalenty pieniężne za używane przez pracowników przy wykonywaniu pracy narzędzia, materiały lub sprzęt, stanowiące ich własność;	ekwiwalenty pieniężne za użyte przy wykonywaniu pracy narzędzia, materiały lub sprzęt, będące własnością pracownika,	9
14	kwoty otrzymywane przez pracowników z tytułu zwrotu kosztów przeniesienia służbowego oraz zasiłków na zagospodarowanie i osiedlenie w związku z przeniesieniem służbowym, do wysokości 200% wynagrodzenia należnego za miesiąc, w którym nastąpiło przeniesienie;	kwota otrzymywana przez pracownika z tytułu zwrotu kosztów przeniesienia służbowego oraz zasiłki na zagospodarowanie i osiedlenie w związku z przeniesieniem służbowym - do wysokości nieprzekraczającej kwoty, która z tego tytułu została zwolniona od podatku dochodowego od osób fizycznych,	14
14A	wartość świadczenia otrzymanego przez pracownika z tytułu organizowanego przez pracodawcę dowozu pracowników autobusem w rozumieniu art. 2 pkt 41 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1990, z późn. zm.);		
16	diety i inne należności za czas: a) podróży służbowej pracownika, b) podróży osoby niebędącej pracownikiem - do wysokości określonej w odrębnych ustawach lub w przepisach wydanych przez ministra właściwego do spraw pracy w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, z zastrzeżeniem ust. 13;	diety i inne należności z tytułu podróży służbowej pracownika - do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, z zastrzeżeniem pkt 17,	15
17	diety oraz kwoty stanowiące zwrot kosztów, otrzymywane przez osoby wykonujące czynności związane z pełnieniem obowiązków społecznych i obywatelskich - do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty 3000 zł;		

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
18	dodatek za rozłąkę przysługujący na podstawie odrębnych ustaw, przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw lub układów zbiorowych pracy, do wysokości diet za czas podróży służbowej na obszarze kraju, określonych w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju;	dodatek za rozłąkę wypłacany pracownikom czasowo przeniesionym oraz strawne - do wysokości diet z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, określonych w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju,	18
19	wartość świadczeń ponoszonych przez pracodawcę z tytułu zakwaterowania pracowników, z zastrzeżeniem ust. 14 - do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty 500 zł;		
20	część przychodów osób, o których mowa w art. 3 ust. 1, przebywających czasowo za granicą i uzyskujących przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy, za każdy dzień pobytu za granicą, w którym podatnik pozostawał w stosunku służbowym, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczym stosunku pracy, w kwocie odpowiadającej 30% diety, określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z zastrzeżeniem ust. 15;	część wynagrodzenia pracowników, których przychód jest wyższy niż przeciętne wynagrodzenie, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy, zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców, z wyłączeniem osób wymienionych w art. 18 ust. 12 ustawy - w wysokości równowartości diety przysługującej z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju, za każdy dzień pobytu, określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z tym zastrzeżeniem, że tak ustalony miesięczny przychód tych osób stanowiący podstawę wymiaru składek nie może być niższy od kwoty przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy, dodatek za warunki pracy z tytułu wykonywania pracy za granicą (dodatek walutowy), przysługujący nauczycielom zatrudnionym w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej - określony w odrębnych przepisach wydanych przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu równowartość dodatków dewizowych wypłacanych pracownikom zatrudnionym na morskich statkach handlowych i	16 16a 17

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
		rybackich - w części odpowiadającej 75% dodatków,	
23b	zwrot kosztów poniesionych przez pracownika z tytułu używania pojazdów stanowiących własność pracownika, dla potrzeb zakładu pracy, w jazdach lokalnych, jeżeli obowiązek ponoszenia tych kosztów przez zakład pracy albo możliwość przyznania prawa do zwrotu tych kosztów wynika wprost z przepisów innych ustaw - do wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu, określonych w odrębnych przepisach wydanych przez właściwego ministra, jeżeli przebieg pojazdu, z wyłączeniem wypłat ryczałtu pieniężnego, jest udokumentowany w ewidencji przebiegu pojazdu prowadzonej przez pracownika; przepis art. 23 ust. 7 stosuje się odpowiednio;	zwrot kosztów używania w jazdach lokalnych przez pracowników, dla potrzeb pracodawcy, pojazdów niebędących własnością pracodawcy - do wysokości miesięcznego ryczałtu pieniężnego albo do wysokości nieprzekraczającej kwoty ustalonej przy zastosowaniu stawek za 1 km przebiegu pojazdu - określonych w odrębnych przepisach wydanych przez właściwego ministra, jeżeli przebieg pojazdu, z wyłączeniem wypłat ryczałtu pieniężnego, jest udokumentowany przez pracownika w ewidencji przebiegu pojazdu, prowadzonej przez niego według zasad określonych w przepisach o podatku dochodowym od osób fizycznych,	13
23d	przychody ze stosunku pracy oraz umowy zlecenia, o których mowa w art. 13 pkt 8, otrzymane przez kierowcę z tytułu wykonywania międzynarodowych przewozów drogowych na podstawie tego stosunku lub tej umowy, w wysokości stanowiącej równowartość 20 euro za każdy dzień pobytu kierowcy za granicą, przy czym dni pobytu za granicą ustala się zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2022 r. poz. 1473 oraz z 2023 r. poz. 1523), oraz zwrot kosztów: a) noclegu, o którym mowa w art. 8 ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 wymienionego w art. 1 pkt 1a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców, b) podróży do miejsca rozpoczęcia międzynarodowego przewozu drogowego środkami transportu innymi niż pojazd będący w dyspozycji pracodawcy lub podmiotu, na rzecz którego kierowca wykonuje międzynarodowy przewóz drogowy, c) niezbędnych udokumentowanych wydatków określonych lub uznanych przez pracodawcę lub podmiot, na rzecz którego kierowca wykonuje międzynarodowy przewóz drogowy, odpowiednio do uzasadnionych potrzeb w wysokości nieprzekraczającej kwoty wydatków	Kierowcy wykonujący międzynarodowe przewozy drogowe: art. 26g ustawy o czasie pracy kierowców. Mechanizm równowartości 60 euro za dzień pobytu za granicą przy miesięcznym przychodzie wyższym od prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia; po odliczeniu podstawa nie może być niższa od tego wynagrodzenia. Ustawa odrębnie określa zwroty kosztów, w tym urządzeń sanitarnych.	Art. 26g

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
	faktycznie poniesionych i udokumentowanych przez kierowcę, d) korzystania z urządzeń sanitarnych, określonych na podstawie średnich nieudokumentowanych kosztów takich usług oferowanych w ogólnodostępnych miejscach obsługi podróżnych w państwach, w których kierowca wykonuje zadania służbowe;		
		nagrody jubileuszowe (gratyfikacje), które według zasad określających warunki ich przyznawania przysługują pracownikowi nie częściej niż co 5 lat, 1a)należności obliczane od wielkości efektów uzyskanych przez zastosowanie pracowniczego projektu wynalazczego i za dokumentację dostarczoną bezumownie przez twórcę projektu, przydatną do stosowania projektu, oraz nagrody za wynalazczość, a także nagrody za prace badawcze i wdrożeniowe, 1b)nagrody Ministra Gospodarki 2 za szczególne osiągnięcia w eksporcie,	1
26	zapomogi otrzymane w przypadku indywidualnych zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych, długotrwałej choroby lub śmierci: a) z funduszu socjalnego, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, z funduszy związków zawodowych lub zgodnie z odrębnymi przepisami wydanymi przez właściwego ministra - niezależnie od ich wysokości, b) z innych źródeł - do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 6000 zł; w latach 2020-2022 – 10 000,00 (covid)	zapomogi losowe w przypadku klęsk żywiołowych, indywidualnych zdarzeń losowych lub długotrwałej choroby,	22
		odprawy pieniężne przysługujące w związku z przejściem na emeryturę lub rentę,	2
38	świadczenia otrzymywane przez emerytów, rencistów lub osoby pobierające nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, w związku z łączącym ich uprzednio z zakładem pracy stosunkiem służbowym, stosunkiem pracy lub spółdzielczym stosunkiem pracy, w tym od związków zawodowych - do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 4500 zł;	—	

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
67	wartość otrzymanych przez pracownika w związku z finansowaniem działalności socjalnej, o której mowa w przepisach o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, rzeczowych świadczeń oraz otrzymanych przez niego w tym zakresie świadczeń pieniężnych, sfinansowanych w całości ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych lub funduszy związków zawodowych, łącznie do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 1000 zł; rzeczowymi świadczeniami nie są bony, talony i inne znaki, uprawniające do ich wymiany na towary lub usługi; w latach 2020-2023 – 2 000,00 (covid)	świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych,	19
67a	świadczenia otrzymane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, związane z pobytem dzieci osób uprawnionych do tych świadczeń w żłobkach, klubach dziecięcych lub przedszkolach;	świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych	19
67b	świadczenia, które nie są finansowane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, otrzymane od pracodawcy z tytułu objęcia dziecka pracownika opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna lub uczęszczania dziecka pracownika do żłobka, klubu dziecięcego lub przedszkola, do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie kwoty 1000 zł, na każde dziecko, o którym mowa w art. 27f ust. 1;	Finansowanie spoza ZFŚS nie korzysta ze zwolnienia z § 2 ust. 1 pkt 19 tylko dlatego, że świadczenie jest wolne od PIT. Należy ustalić odrębną podstawę wyłączenia; przy jej braku świadczenie podlega składkom.	—
78	dopłaty do: wypoczynku zorganizowanego przez podmioty prowadzące działalność w tym zakresie, w formie wczasów, kolonii, obozów i zimowisk, w tym również połączonego z nauką, pobytu na leczeniu sanatoryjnym, w placówkach leczniczo-sanatoryjnych, rehabilitacyjno-szkoleniowych i leczniczo-opiekuńczych, oraz przejazdów związanych z tym wypoczynkiem i pobytem na leczeniu - dzieci i młodzieży do lat 18: a) z funduszu socjalnego, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz zgodnie z odrębnymi przepisami wydanymi przez właściwego ministra - niezależnie od ich wysokości, b) z innych źródeł - do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 2000 zł; w latach 2020-2023 – 3 000,00 (covid)	świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych	19

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
		świadczenia wypłacane z funduszu utworzonego na cele socjalno-bytowe na podstawie układu zbiorowego pracy u pracodawców, którzy nie tworzą zakładowego funduszu świadczeń socjalnych - do wysokości nieprzekraczającej rocznie kwoty odpisu podstawowego, określonej w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 800, 1984 i 2255),	20
		świadczenie urlopowe wypłacane na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy powołanej w pkt 20 - do wysokości nieprzekraczającej rocznie kwoty odpisu podstawowego określonej w tej ustawie,	21
		środki otrzymywane na rehabilitację zawodową, społeczną oraz leczniczą osób niepełnosprawnych na podstawie odrębnych przepisów, z zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych albo zakładowego funduszu aktywności, z wyłączeniem wynagrodzeń finansowanych ze środków tych funduszy,	23
		składniki wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku,	24
		dodatki uzupełniające 80% zasiłek chorobowy wypłacane przez pracodawców - do kwoty nieprzekraczającej łącznie z zasiłkiem chorobowym 100% przychodu pracownika, stanowiącego podstawę wymiaru składek,	25
		korzyści materialne wynikające z układów zbiorowych pracy, regulaminów wynagradzania lub przepisów o wynagradzaniu, a polegające na uprawnieniu do zakupu po cenach niższych niż detaliczne niektórych artykułów, przedmiotów lub usług oraz korzystaniu z bezpłatnych lub częściowo odpłatnych przejazdów środkami lokomocji,	26

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
		dodatkowe świadczenia niemające charakteru deputatu przyznawane na podstawie przepisów szczególnych - kart branżowych lub układów zbiorowych pracy, tj. ekwiwalent pieniężny z tytułu zwrotu kosztów przejazdów urlopowych, świadczenia na pomoce naukowe dla dzieci, świadczenia przyznawane z tytułu uroczystych dni, jak tradycyjne "barbórkowe", z wyjątkiem nagród pieniężnych wypłacanych z tytułu uroczystych dni,	27
		nagrody za wyniki sportowe, wypłacane przez kluby sportowe i polskie związki sportowe, oraz za wybitne osiągnięcia sportowe lub wybitne osiągnięcia w pracy zawodowej w dziedzinie kultury fizycznej, wypłacane ze środków budżetowych,	28
90	wartość świadczeń przyznanych zgodnie z odrębnymi przepisami przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych, z wyjątkiem wynagrodzeń otrzymywanych za czas zwolnienia z całości lub części dnia pracy oraz za czas urlopu szkoleniowego;	wartość świadczeń przyznanych zgodnie z odrębnymi przepisami przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego pracownika, z wyłączeniem wynagrodzeń otrzymywanych za czas urlopu szkoleniowego oraz za czas zwolnień z części dnia pracy, przysługujących pracownikom podejmującym naukę lub podnoszącym kwalifikacje zawodowe w formach pozaszkolnych,	29
		świadczenie w naturze w postaci działki gruntu,	30
		koszty opłacenia przez pracodawcę składek z tytułu zawartych lub odnowionych przed dniem 9 lipca 1998 r. umów ubezpieczenia na życie na rzecz pracowników, dotyczących ryzyk grup 1 oraz 3-5 działu I wymienionego w załączniku do ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 1996 r. poz. 62, z późn. zm.) 4 , jeżeli uprawnionym do otrzymania świadczenia nie jest pracodawca, jak również umowa ubezpieczenia, w okresie pięciu lat licząc od końca roku kalendarzowego, w którym ją zawarto, wyklucza: a)wypłatę kwoty stanowiącej wartość odstąpienia od umowy, b)możliwość zaciągania zobowiązań pod zastaw praw wynikających z umowy, c)wypłatę z tytułu dożycia wieku oznaczonego w umowie, jeżeli ubezpieczenie to objęło co najmniej połowę pracowników danego pracodawcy	31

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
		w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, jednak do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie na osobę 7% bieżącej, przeciętnej miesięcznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, przypadającej na pracownika danego pracodawcy,	
		koszty opłacenia przez pracodawcę składek z tytułu zawartych lub odnowionych umów ubezpieczenia na życie na rzecz pracowników, dotyczących grup ryzyk 1 oraz 3-5 działu I wymienionego w załączniku do ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej 5 , jeżeli umowy ubezpieczenia zostały zawarte lub odnowione przed dniem wejścia w życie ustawy o pracowniczych programach emerytalnych, a uprawnionym do otrzymania świadczenia nie jest pracodawca, jak również umowa ubezpieczenia w okresie przed osiągnięciem przez pracownika 60 lat albo wcześniejszym uzyskaniem przez niego uprawnień emerytalnych lub uprawnień do świadczeń rentowych z ubezpieczenia społecznego z tytułu niezdolności do pracy wyklucza: a)wypłatę kwoty stanowiącej wartość odstąpienia od umowy, b)możliwość zaciągania zobowiązań pod zastaw praw wynikających z umowy, c)wypłatę z tytułu dożycia wieku oznaczonego w umowie, jeżeli warunki umowy ubezpieczenia na życie są tak określone, że co najmniej połowa pracowników danego pracodawcy ma możliwość zostać objętą tym ubezpieczeniem, jednak do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie na osobę 7% bieżącej, przeciętnej miesięcznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, przypadającej na pracownika u danego pracodawcy albo koszty poniesione przez pracodawcę na nabycie na rzecz pracowników jednostek uczestnictwa funduszy powierniczych w rozumieniu ustawy z dnia 22 marca 1991 r. - Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych (Dz. U. z 1994 r. poz. 239, z późn. zm.) 6 i funduszy inwestycyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz. U. z 2002 r. poz. 448 i 1178 oraz z 2003 r. poz.	32

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
		1151) 7 , jeżeli umowa w sprawie nabywania tych jednostek uczestnictwa, zawarta między towarzystwem funduszy powierniczych lub funduszem inwestycyjnym, pracodawcą i pracownikiem w okresie przed osiągnięciem przez pracownika wieku 60 lat albo wcześniejszym uzyskaniem przez niego uprawnień emerytalnych lub uprawnień do świadczeń rentowych z ubezpieczenia społecznego z tytułu niezdolności do pracy, wyklucza: a) umorzenie jednostek uczestnictwa funduszy powierniczych i możliwość żądania odkupienia jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych nabytych za środki pieniężne przekazane przez zakład pracy, b) możliwość zaciągania zobowiązań pod zastaw wierzytelności, której przedmiotem jest umorzenie przez towarzystwo funduszy powierniczych lub odkupienie jednostek uczestnictwa przez towarzystwo funduszy inwestycyjnych, a ponadto została zawarta lub odnowiona przed dniem wejścia w życie ustawy o pracowniczych programach emerytalnych i jeżeli co najmniej połowa pracowników danego pracodawcy ma możliwość zawarcia wyżej określonej umowy. Tak określone koszty nabycia przez pracodawcę jednostek uczestnictwa podlegają wyłączeniu - do wysokości nieprzekraczającej miesięcznie na osobę 7% bieżącej, przeciętnej miesięcznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, przypadającej na pracownika u danego pracodawcy.	
151	Przychody pracownika z nielegalnego zatrudnienia oraz przychody w części nieujawnionej przez pracodawcę właściwym organom — art. 21 ust. 1 pkt 151 ustawy o PIT. Zwolnienie podatkowe nie zwalnia pracodawcy z obowiązków ubezpieczeniowych.		
152	przychody podatnika, który przeniósł miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 85 528 zł, osiągnięte: a) ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej i spółdzielczego stosunku pracy,		

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
	b) z umów zlecenia, o których mowa w art. 13 pkt 8, c) z pozarolniczej działalności gospodarczej, do których mają zastosowanie zasady opodatkowania określone w art. 27, art. 30c albo art. 30ca albo ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym w zakresie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, d) z zasiłku macierzyńskiego, o którym mowa w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - w czterech kolejno po sobie następujących latach podatkowych, licząc od początku roku, w którym podatnik przeniósł to miejsce zamieszkania, albo od początku roku następnego, z zastrzeżeniem ust. 39, 43 i 44;		
153	przychody podatnika do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 85 528 zł, osiągnięte: a) ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej i spółdzielczego stosunku pracy, b) z umów zlecenia, o których mowa w art. 13 pkt 8, c) z pozarolniczej działalności gospodarczej, do których mają zastosowanie zasady opodatkowania określone w art. 27, art. 30c albo art. 30ca albo ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym w zakresie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, d) z zasiłku macierzyńskiego, o którym mowa w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa" - który w roku podatkowym w stosunku do co najmniej czworga dzieci, o których mowa w art. 6 ust. 4c, z uwzględnieniem art. 6 ust. 4e i 8, wykonywał władzę rodzicielską, pełnił funkcję opiekuna prawnego, jeżeli dziecko z nim zamieszkiwało, lub sprawował funkcję rodziny zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub umowy zawartej ze starostą, a w przypadku pełnoletnich uczących się dzieci		

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
	- wykonywał ciążący na nim obowiązek alimentacyjny albo sprawował funkcję rodziny zastępczej, z zastrzeżeniem ust. 39 i 44-48;		
154	przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej, spółdzielczego stosunku pracy, z umów zlecenia, o których mowa w art. 13 pkt 8, z zasiłku macierzyńskiego, o którym mowa w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, oraz z pozarolniczej działalności gospodarczej, do których mają zastosowanie zasady opodatkowania określone w art. 27, art. 30c albo art. 30ca albo ustawie o zryczałtowanym podatku dochodowym w zakresie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, otrzymane przez podatnika po ukończeniu 60. roku życia w przypadku kobiety i 65. roku życia w przypadku mężczyzny, do wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 85 528 zł pod warunkiem, że podatnik podlega z tytułu uzyskania tych przychodów ubezpieczeniom społecznym w rozumieniu ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz podatnik, mimo nabycia uprawnienia, nie otrzymuje:a) emerytury lub renty rodzinnej, o których mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, b) emerytury lub renty rodzinnej, o których mowa w ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 586 i 2320), c) emerytury lub renty rodzinnej, o których mowa w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 723 i 2320), d) emerytury lub renty rodzinnej, o których mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z		

PIT pkt	Zwolnienie z PIT — art. 21 ust. 1	Wyłączenie z podstawy składek — § 2 ust. 1	ZUS pkt
	Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291, 353, 794 i 1621), e) świadczenia, o którym mowa w art. 30 ust. 1 pkt 4a, f) uposażenia przysługującego w stanie spoczynku lub uposażenia rodzinnego, o których mowa ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2072 oraz z 2021 r. poz. 1080 i 1236).		
160	Kwoty składek objęte ustawowymi wakacjami składkowymi — art. 21 ust. 1 pkt 160 ustawy o PIT w związku z art. 17a ustawy systemowej oraz przepisami o FP i FS. Nie dotyczy składki zdrowotnej.		
		Wpłaty do PPK finansowane przez pracodawcę — wyłączone z podstawy składek na podstawie art. 26 ust. 5 ustawy o PPK; co do zasady stanowią przychód podatkowy pracownika.	
		Świadczenie urlopowe	

Kolumny porównują odrębne katalogi — pozycje w jednym wierszu nie zawsze opisują identyczne świadczenie. Puste pole lub kreska nie przesądzają o opodatkowaniu ani oskładkowaniu. Wskazane limity covidowe są historyczne. ZUS: rozporządzenie z 18 grudnia 1998 r., § 2 i § 5; PIT: art. 21 wraz z warunkami i ograniczeniami w dalszych ustępach. Przy przychodach kierowców w przewozach międzynarodowych stosuje się wyłączenie z art. 21 ust. 15c — nie stosuje się pkt 16 i 20. Ulgi z pkt 148 i 152–154 mają wspólny limit 85 528 zł; zwolnienie PIT nie oznacza zwolnienia ze składek.

Tabela 17 Wykaz prac w szczególnych warunkach

Lp.	Rodzaj prac
1	Prace bezpośrednio przy przeróbce mechanicznej węgla oraz rud metali lub ich wzbogacaniu.
2	Prace udostępniające lub eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych.
3	Prace pod ziemią bezpośrednio przy drążeniu tuneli w górotworze.
4	Prace bezpośrednio przy zalewaniu form odlewniczych, transportowaniu naczyń odlewniczych z płynnym, rozgrzanym materiałem (żeliwo, staliwo, metale nieżelazne i ich stopy).
5	Prace bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz ich malowanie na gorąco.
6	Prace bezpośrednio przy obsłudze wielkich pieców oraz pieców stalowniczych lub odlewniczych.
7	Prace murarskie bezpośrednio w piecach hutniczych, odlewniczych, bateriach koksowniczych oraz w piecach do produkcji materiałów ceramicznych.
8	Prace bezpośrednio przy ręcznym zestawianiu surowców lub ręcznym formowaniu wyrobów szklanych w hutnictwie szkła.
9	Prace bezpośrednio przy kuciu ręcznym w kuźniach.
10	Prace bezpośrednio przy obsłudze agregatów i urządzeń do produkcji metali nieżelaznych.
11	Prace bezpośrednio przy obsłudze ciągów walcowniczych: przygotowanie, dozorowanie pracy walców lub samotoków, ingerencja przy wypadaniu i zaklinowaniu materiałów.
12	Prace przy obsłudze dźwignic bezpośrednio przy wytapianiu surówki, stopów żelaza lub metali nieżelaznych.
13	Prace bezpośrednio przy produkcji koksu w bateriach koksowniczych.
14	Prace bezpośrednio przy wypychaniu koksu z baterii koksowniczych, gaszeniu lub sortowaniu koksu.
15	Prace bezpośrednio przy produkcji materiałów formierskich lub izolacyjnoegzotermicznych używanych w odlewnictwie i hutnictwie.
16	Prace bezpośrednio przy ręcznym załadunku lub wyładunku pieców komorowych wyrobami ogniotrwałymi.
17	Prace bezpośrednio przy ręcznym załadunku lub rozładunku gorących wyrobów ceramicznych.
18	Prace bezpośrednio przy formowaniu wyrobów ogniotrwałych wielkogabarytowych przy użyciu ręcznych narzędzi wibracyjnych.
19	Prace przy ręcznym formowaniu, odlewaniu, czyszczeniu lub szkliwieniu wyrobów ceramicznych.
20	Prace nurka lub kesoniarza, prace w komorach hiperbarycznych.
21	Prace fizyczne ciężkie bezpośrednio przy przeładunku w ładowniach statku.
22	Prace rybaków morskich.
23	Prace na statkach żeglugi morskiej.
24	Prace na morskich platformach wiertniczych.
25	Prace w powietrzu wykonywane na statkach powietrznych przez personel pokładowy.
26	Prace bezpośrednio przy obsłudze urządzeń wiertniczych i wydobywczych przy poszukiwaniu złóż ropy naftowej lub gazu ziemnego.
27	Prace bezpośrednio przy obróbce odwiertów w górnictwie otworowym: ropy naftowej lub gazu ziemnego.
28	Prace bezpośrednio przy spawaniu łukowym lub cięciu termicznym w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).
29	Prace bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).

Lp.	Rodzaj prac
30	Prace wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze po substancjach niebezpiecznych.
31	Prace przy ręcznym układaniu na gorąco nawierzchni z mieszanek mineralno-bitumicznych.
32	Prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem.
33	Prace garbarskie bezpośrednio przy obróbce mokrych skór.
34	Prace bezpośrednio przy zrywce lub ręcznej ścince drzew przenośną pilarką z piłą łańcuchową.
35	Prace w pomieszczeniach o narzuconej technologią temperaturze powietrza poniżej 0°C.
36	Prace fizyczne ciężkie w podziemnych kanałach ściekowych.
37	Prace tancerzy zawodowych związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.
38	Prace przy wywozie nieczystości stałych i płynnych oraz prace na wysypiskach i wylewiskach nieczystości związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.
39	Prace przy kuciu ręcznym w kuźniach przemysłowych oraz obsłudze młotów mechanicznych.
40	Prace przy produkcji węglików spiekanych, elektrod, rud i walczaków oraz żelazostopów.

Tabela 18 Wykaz prac o szczególnym charakterze

Lp.	Rodzaj prac
1	Prace pilotów statków powietrznych (pilot, instruktor).
2	Prace kontrolerów ruchu lotniczego.
3	Prace mechaników lotniczych związane z bezpośrednią obsługą potwierdzającą bezpieczeństwo statków powietrznych na płycie lotniska.
4	Prace nawigatorów na statkach morskich oraz pilotów morskich.
5	Prace maszynistów pojazdów trakcyjnych (maszynista pojazdów trakcyjnych, maszynista instruktor, maszynista zakładowy, maszynista wieloczynnościowych i ciężkich maszyn do kolejowych robót budowlanych i kolejowej sieci trakcyjnej, kierowca lokomotywy spalinowej o mocy do 300 KM, pomocnik maszynisty pojazdów trakcyjnych) i kierowników pociągów.
6	Prace bezpośrednio przy ustawianiu drogi przebiegu pociągów i pojazdów metra (dyżurny ruchu, nastawniczy, manewrowy, ustawiacz, zwrotniczy, rewident taboru bezpośrednio potwierdzający bezpieczeństwo pociągu, dyspozytor ruchu metra, dyżurny ruchu i stacji metra).
7	Prace funkcjonariuszy straży ochrony kolei.
8	Prace kierowców autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym.
9	Prace kierowców pojazdów uprzywilejowanych.
10	Prace kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej, zgodnie z przepisami Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r.1
11	Prace operatorów reaktorów jądrowych.
12	Prace operatorów żurawi wieżowych, do obsługi których są wymagane uprawnienia kategorii IŻ lub równorzędne oraz dźwignic portowych lub stoczniowych.
13	Prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technologicznymi mogącymi stwarzać zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej ze skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.
14	Prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.
15	Prace bezpośrednio przy produkcji materiałów wybuchowych, środków strzałowych, wyrobów pirotechnicznych oraz ich konfekcjonowaniu.
16	Prace bezpośrednio przy sterowaniu blokami energetycznymi wytwarzającymi energię elektryczną lub cieplną.
17	Prace elektromonterów bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem.
18	Prace członków zespołów ratownictwa medycznego.
19	Prace członków zawodowych ekip ratownictwa (chemicznego, górskiego, morskiego, górnictwa otworowego).
20	Prace pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej2, uczestniczących bezpośrednio w akcjach ratowniczych.

Lp.	Rodzaj prac
21	Prace nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, ośrodkach szkolno-wychowawczych, okręgowych ośrodkach wychowawczych, schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. poz. 1700).
22	Prace personelu sprawującego opiekę nad mieszkańcami domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży lub dorosłych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej4.
23	Prace personelu medycznego oddziałów psychiatrycznych i leczenia uzależnień w bezpośrednim kontakcie z pacjentami, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego5.
24	Prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru.

Załącznik nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Tabela 19 Urlopy i zasiłki związane z rodzicielstwem

ZASIŁKI Z TYTUŁU MACIERZYŃSTWA DO 25.04.2023	ZASIŁKI Z TYTUŁU MACIERZYŃSTWA OD 26.04.2023
20 tygodni urlopu macierzyńskiego 32 tygodnie urlopu rodzicielskiego do podziału między rodziców	Przy urodzeniu jednego dziecka: 20 tygodni macierzyńskiego i łącznie 41 tygodni rodzicielskiego. Każdy rodzic ma własne, nieprzenoszalne 9 tygodni w ramach puli rodzicielskiego — jeden rodzic wykorzysta co do zasady maksymalnie 32 tygodnie.
Dwa warianty wniosku o urlop związany z rodzicielstwem długi – całość urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego, z możliwością rezygnacji dzielony – urlop macierzyński a później decyzje w przedmiocie ilości części i długości trwania urlopu rodzicielskiego	Dowolność korzystania z urlopów macierzyński rodzicielski później bądź jednocześnie
Urlop rodzicielski podzielony na max 4 części	Urlop rodzicielski podzielony na max 5 części
Zasadniczo bezpośrednio po macierzyńskim; wyjątek odroczenia do 16 tygodni opisano niżej.	Do wykorzystania w dowolnym momencie, do końca roku kalendarzowego ukończenia przez dziecko 6 roku życia bez wymogu bezpośrednio bez wymogu wielokrotności 8 tygodni
Kolejne części urlopu rodzicielskiego do wykorzystania bezpośrednio po poprzednich częściach urlopu rodzicielskiego	
Jedna część – max 16 tygodni do wykorzystania w innym terminie – do końca roku kalendarzowego ukończenia przez dziecko 6 roku życia	
Rodzice mogą wspólnie korzystać ze świadczeń	
Urlop rodzicielski do wykorzystania w wielokrotności 8 tygodni (z wyjątkami)	
Wysokość zasiłku macierzyńskiego w dwóch wariantach wariant długi – za całość 80% PWZ Przy rezygnacji z urlopu rodzicielskiego – wyrównanie za urlop macierzyński do 100% - warunek: nie rozpoczęty urlop rodzicielski wariant dzielony: -100% za urlop macierzyński -100% pierwsze 6 tygodni urlopu rodzicielskiego 60% pozostały urlop rodzicielski	100% za macierzyński i 70% za rodzicielski. Alternatywnie, na wniosek w ciągu 21 dni po porodzie: 81,5% za objęte wnioskiem okresy; nieprzenoszalne 9 tygodni drugiego rodzica zawsze 70%. Jeżeli w pierwszym roku życia dziecka nie wykorzystano ani jednego dnia zasiłku za rodzicielski w stawce 81,5%, na wniosek przysługuje wyrównanie macierzyńskiego do 100%; późniejszy rodzicielski — 70%.
Kodeks pracy i ustawa zasiłkowa w brzmieniu do 25 kwietnia 2023 r.	Art. 180, 182[1]a i nast. oraz 182[3] KP; art. 30a i 31 ustawy zasiłkowej.
Urlop ojcowski do 25.04.2023 2 tygodnie do końca 24 miesiąca życia dziecka max 2 części płatny – 100%	Urlop ojcowski od 26.04.2023 2 tygodnie do końca 12 miesiąca życia dziecka max 2 części płatny – 100%

Zestawienie podstawowe dotyczy jednego dziecka; porody mnogie oraz zaświadczenie „Za życiem" wymagają odrębnego ustalenia wymiaru. Od 19 marca 2025 r. przysługuje też uzupełniający urlop macierzyński — do 8 albo 15 tygodni, zależnie od przesłanek wcześniactwa i hospitalizacji; świadczenie wynosi 100% podstawy. Podstawa: art. 180[2] Kodeksu pracy i art. 31 ustawy zasiłkowej.

Tabela 20 Kontrola prawa do zasiłku chorobowego

Etap	Co należy ustalić	sprawdź
1. Ubezpieczenie	Tytuł, data objęcia ubezpieczeniem i jego rodzaj; przy dobrowolnym — skuteczność zgłoszenia.	
2. Początek choroby	W czasie ubezpieczenia albo ustawowe warunki po jego ustaniu: zasadniczo do 14 dni, wyjątkowo do 3 miesięcy, oraz nieprzerwana choroba co najmniej 30 dni.	
3. Wyczekiwanie	30 / 90 dni; oddzielnie wyjątki z art. 4 ust. 3 i doliczenie okresów z art. 4 ust. 2.	
4. Okres zasiłkowy	182 / 270 dni; przerwy do 60 dni; odrębność choroby w ciąży po przerwie oraz zasadniczy limit 91 dni po ustaniu ubezpieczenia.	
5. Wyłączenia i utrata prawa	W szczególności art. 12–17 ustawy zasiłkowej; m.in. urlop bezpłatny / wychowawczy, areszt, umyślne przestępstwo, pierwsze 5 dni choroby wskutek nadużycia alkoholu, sfałszowane zaświadczenie.	
6. Aktywność podczas zwolnienia	Od 13 kwietnia 2026 r. art. 17 precyzuje pracę zarobkową i aktywność niezgodną z celem zwolnienia. Uwzględnia wyjątki dla czynności incydentalnych wymaganych istotnymi okolicznościami oraz zwykłych czynności codziennych. Polecenie pracodawcy nie jest istotną okolicznością usprawiedliwiającą pracę.	
7. Zadłużenie	Dla osób objętych art. 2a: zaległości przekraczające 1% minimalnego wynagrodzenia mogą blokować świadczenie; termin spłaty istotny dla zachowania prawa — 6 miesięcy.	
8. Dokumentacja i płatnik	e-ZLA, właściwe dokumenty ZUS i wniosek w wymaganym trybie. Przy wypłacie przez ZUS uwzględnić uproszczenia elektroniczne obowiązujące od 1 lipca 2026 r.	

Kody e-ZLA: A — ponowna niezdolność w ciągu 60 dni wywołana tą samą chorobą; B — ciąża; C — nadużycie alkoholu; D — gruźlica; E — choroba z art. 7 pkt 2. Kody B i D można pominąć na pisemny wniosek ubezpieczonego (art. 57). Brak kodu A nie przesądza o otwarciu nowego okresu zasiłkowego: od 2022 r. okresy sumuje się co do zasady niezależnie od rodzaju choroby.

Tabela 21 Zwolnienia od pracy i zasady zachowania wynagrodzenia

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy		
Paragraf		
5	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika wezwanego do osobistego stawienia się przed organem właściwym w zakresie powszechnego obowiązku obrony na czas niezbędny w celu załatwienia sprawy będącej przedmiotem wezwania	pracodawca wydaje zaświadczenie określające wysokość utraconego wynagrodzenia
6	Pracodawca jest obowiązany zwolnić pracownika od pracy na czas niezbędny do stawienia się na wezwanie organu administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, sądu, prokuratury, policji albo organu prowadzącego postępowanie w sprawach o wykroczenia.	pracodawca wydaje zaświadczenie określające wysokość utraconego wynagrodzenia
7	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika wezwanego w celu wykonywania czynności biegłego w postępowaniu administracyjnym, karnym przygotowawczym, sądowym lub przed kolegium do spraw wykroczeń; łączny wymiar zwolnień z tego tytułu nie może przekraczać 6 dni w ciągu roku kalendarzowego.	pracodawca wydaje zaświadczenie określające wysokość utraconego wynagrodzenia
8	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika na czas niezbędny do wzięcia udziału w posiedzeniu komisji pojednawczej w charakterze członka tej komisji. Dotyczy to także pracownika będącego stroną lub świadkiem w postępowaniu pojednawczym.	Członek komisji — zachowuje wynagrodzenie na podstawie art. 297 Kodeksu pracy. Strona lub świadek postępowania pojednawczego — wynagrodzenie na podstawie § 16 ust. 1 rozporządzenia.
9	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika na czas niezbędny do przeprowadzania obowiązkowych badań lekarskich i szczepień ochronnych przewidzianych przepisami o zwalczaniu chorób zakaźnych, o zwalczaniu gruźlicy oraz o zwalczaniu chorób wenerycznych.	zachowuje prawo do wynagrodzenia ustalonego w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 297 Kodeksu pracy.
10	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika wezwanego w charakterze świadka w postępowaniu kontrolnym prowadzonym przez Najwyższą Izbę Kontroli i pracownika powołanego do udziału w tym postępowaniu w charakterze specjalisty.	pracodawca wydaje zaświadczenie określające wysokość utraconego wynagrodzenia
11	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika: 2) będącego ratownikiem Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego - na czas niezbędny do uczestniczenia w akcji ratowniczej i do wypoczynku koniecznego po jej zakończeniu; 2a) będącego członkiem doraźnym Państwowej Komisji Badania Wypadków Kolejowych, ujętym na liście ministra właściwego do spraw transportu, na czas wyznaczenia przez przewodniczącego Państwowej Komisji Badania Wypadków Kolejowych do udziału w postępowaniu;	Punkt: 2 i 2b zachowuje prawo do wynagrodzenia ustalonego w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 297 Kodeksu pracy.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy		
Paragraf		
	2b) będącego członkiem ochotniczej drużyny ratowniczej działającej w brzegowej stacji ratowniczej Morskiej Służby Poszukiwania i Ratownictwa "Służba SAR" - na czas niezbędny do uczestniczenia w akcji ratowniczej i do wypoczynku koniecznego po jej zakończeniu oraz na czas udziału w szkoleniach organizowanych przez Morską Służbę Poszukiwania i Ratownictwa;	
11	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika: 1) będącego członkiem ochotniczej straży pożarnej - na czas niezbędny do uczestniczenia w działaniach ratowniczych i do wypoczynku koniecznego po ich zakończeniu, a także - w wymiarze nie przekraczającym łącznie 6 dni w ciągu roku kalendarzowego - na szkolenie pożarnicze; 3) na czas wykonywania obowiązku świadczeń osobistych, w trybie i na warunkach przewidzianych w odrębnych przepisach.	pracodawca wydaje zaświadczenie określające wysokość utraconego wynagrodzenia
12	Honorowy dawca krwi: zwolnienie w dniu oddania krwi i w dniu następnym oraz na czas wskazanych badań. W razie zgłoszenia i niedopuszczenia do oddania krwi — czas niezbędny zgodnie z aktualnymi przepisami i zaświadczeniem stacji.	zachowuje prawo do wynagrodzenia ustalonego w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 297 Kodeksu pracy.
13	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika w celu przeprowadzenia zajęć dydaktycznych w szkole zawodowej, w szkole wyższej, w placówce naukowej albo w jednostce badawczo-rozwojowej; łączny wymiar zwolnień z tego tytułu nie może przekraczać 6 godzin w tygodniu lub 24 godzin w miesiącu. 2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do pracownika w razie prowadzenia szkolenia na kursie zawodowym.	
14	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika będącego członkiem rady nadzorczej, działającej u zatrudniającego go pracodawcy, na czas niezbędny do uczestniczenia w posiedzeniach tej rady.	
15	Pracodawca jest obowiązany zwolnić od pracy pracownika na czas obejmujący: 1) 2 dni - w razie ślubu pracownika lub urodzenia się jego dziecka albo zgonu i pogrzebu małżonka pracownika lub jego dziecka, ojca, matki, ojczyma lub macochy; 1 dzień - w razie ślubu dziecka pracownika albo zgonu i pogrzebu jego siostry, brata, teściowej, teścia, babki, dziadka, a także innej osoby pozostającej na utrzymaniu pracownika lub pod jego bezpośrednią opieką.	zachowuje prawo do wynagrodzenia ustalonego w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 297 Kodeksu pracy.

Podstawa: rozporządzenie z 15 maja 1996 r. w sprawie usprawiedliwiania nieobecności i udzielania zwolnień od pracy, w szczególności § 5–16; przy krwiodawstwie również art. 9 ustawy o publicznej służbie krwi. OSP: uwzględnić odrębne przepisy ustawy z 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych. Katalog jest zestawieniem wybranych przypadków; uprawnienia wynikające z odrębnych ustaw stosuje się niezależnie.

Tabela 22 Obliczenia jak wynagrodzenie urlopowe lub jak ekwiwalent

	Jak wynagrodzenie urlopowe	Jak ekwiwalent
1.	Przy ustalaniu wynagrodzenia określonego procentowo w celu obliczenia wynagrodzenia: za czas niewykonywania pracy, jeżeli pracownik był gotów do jej wykonania, oraz za czas niezawinionego przez pracownika przestoju (art. 81 § 1 Kodeksu pracy), dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych (art. 1511 § 3 Kodeksu pracy) oraz wynagrodzenia za czas dyżuru (art. 1515 § 3 Kodeksu pracy) stosuje się zasady obowiązujące przy ustalaniu wynagrodzenia za urlop.	odszkodowania przysługującego pracownikowi z tytułu skróconego okresu wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony lub określony (art. 361 § 1 Kodeksu pracy);
2.	Przy ustalaniu wynagrodzenia za czas zwolnienia od pracy oraz za czas niewykonywania pracy, gdy przepisy przewidują zachowanie przez pracownika prawa do wynagrodzenia, stosuje się zasady obowiązujące przy ustalaniu wynagrodzenia za urlop, z tym że składniki wynagrodzenia ustalane w wysokości przeciętnej oblicza się z miesiąca, w którym przypadło zwolnienie od pracy lub okres niewykonywania pracy.	odszkodowania przysługującego pracownikowi w związku z rozwiązaniem umowy o pracę z naruszeniem przepisów prawa pracy (art. 471, 50 § 1 i 4 oraz art. 58 i 60 Kodeksu pracy);
3.	Zwolnienie z powodu siły wyższej — art. 148^1 KP; 50% wynagrodzenia, ustalanego według właściwych zasad.	
4.	Za czas zwolnienia pracownika z obowiązku świadczenia pracy w okresie wypowiedzenia (art. 362 Kodeksu pracy),	odszkodowania przysługującego pracownikowi w związku z rozwiązaniem umowy o pracę z naruszeniem przepisów prawa pracy (art. 471, 50 § 1 i 4 oraz art. 58 i 60 Kodeksu pracy);
5.	Za czas zwolnienia pracownicy w ciąży lub karmiącej dziecko piersią z obowiązku świadczenia pracy (art. 179 § 5 Kodeksu pracy)	odszkodowania przysługującego pracownikowi, który rozwiązał umowę o pracę bez wypowiedzenia z powodu ciężkiego naruszenia przez pracodawcę podstawowych obowiązków wobec pracownika (art. 55 § 11 Kodeksu pracy);
6.		odszkodowania przysługującego pracodawcy w razie nieuzasadnionego rozwiązania przez pracownika umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 612 § 1 Kodeksu pracy);
7.		odszkodowania przysługującego pracownikowi, którego umowa o pracę wygasła z powodu śmierci pracodawcy (art. 632 § 2 Kodeksu pracy);
8.		odprawy przysługującej pracownikowi, którego stosunek pracy rozwiązał się wskutek wygaśnięcia mandatu (art. 75 Kodeksu pracy);

	Jak wynagrodzenie urlopowe	Jak ekwiwalent
9.		odprawy pieniężnej przysługującej pracownikowi w związku z przejściem na emeryturę lub rentę (art. 921 § 1 Kodeksu pracy);
10.		odprawy pośmiertnej przysługującej rodzinie zmarłego pracownika (art. 93 § 2 Kodeksu pracy);
11.		odszkodowania przysługującego pracownikowi w związku z niewydaniem w terminie lub wydaniem niewłaściwego świadectwa pracy (art. 99 § 2 Kodeksu pracy);
12.		kwoty jednodniowego wynagrodzenia do celów określonych w art. 108 § 3 Kodeksu pracy;
13.		odszkodowania przysługującego pracownikowi młodocianemu w przypadku rozwiązania z nim umowy o pracę z powodu braku możliwości zapewnienia innej pracy niezagrażającej zdrowiu (art. 201 § 2 Kodeksu pracy)
14.		Kwotę wynagrodzenia do celów ustalenia wysokości odszkodowania za szkodę wyrządzoną pracodawcy przez pracownika (art. 119 Kodeksu pracy)

Podstawa: rozporządzenie z 29 maja 1996 r. w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia w okresie niewykonywania pracy i wynagrodzenia stanowiącego podstawę odszkodowań, odpraw i innych należności (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 927 ze zm.). Odwołania do Kodeksu pracy należy czytać w aktualnym brzmieniu; wyliczenie ma charakter przedmiotowy, a nie pełnego cytatu ustawy.

Tabela 23 Wynagrodzenie urlopowe a ekwiwalent za urlop

Wynagrodzenie urlopowe a ekwiwalent za niewykorzystany urlop		
	Ustalamy wartość 1 godziny urlopu	**Ustalamy podstawę ekwiwalentu**
1.	Pierwsza część: Wynagrodzenie zasadnicze należne za miesiąc rozpoczęcia urlopu	Pierwsza część: Wynagrodzenie zasadnicze należne za miesiąc nabycia prawa do ekwiwalentu
2.	Druga część: zmienne elementy wynagrodzenia wypłacone w okresie 3 (3-12) miesięcy poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu należne za okres nie dłuższy niż miesiąc nie wymienione w paragrafie 6 rozporządzenia wykazywane w kwocie faktycznie wypłaconej uwzględniając łączną wartość wypłaconych zmiennych składników i dzieląc ją przez łączną ilość godzin przepracowanych	Druga część: zmienne elementy wynagrodzenia wypłacone w okresie 3 miesięcy poprzedzających miesiąc nabycia prawa do ekwiwalentu należne za okres nie dłuższy niż miesiąc nie wymienione w paragrafie 6 rozporządzenia wykazywane w kwocie faktycznie wypłaconej – po uzupełnieniu uwzględniając średnią wartość z 3 miesięcy
3.	Trzecia część – brak	Trzecia część: zmienne elementy wynagrodzenia wypłacone w okresie 12 miesięcy poprzedzających miesiąc nabycia prawa do ekwiwalentu należne za okres dłuższy niż miesiąc nie wymienione w paragrafie 6 rozporządzenia wykazywane w kwocie faktycznie wypłaconej – po uzupełnieniu uwzględniając średnią wartość z 12 miesięcy
		Podstawę ekwiwalentu dzielimy przez współczynnik ekwiwalentu – ustalany dla roku nabycia prawa do ekwiwalentu Następnie dzielimy rzez normę czasu pracy (zazwyczaj 8) Współczynnik ekwiwalentu zmniejszamy odpowiednio do wartości niepełnego etatu.

Stałe składniki miesięczne wypłaca się w należnej wysokości; godzinową podstawę urlopową ustala się ze składników zmiennych. Składniki za okresy dłuższe niż miesiąc wypłaca się w zwykłych terminach. Podstawa: rozporządzenie urlopowe z 8 stycznia 1997 r.

Tabela 24 Przyporządkowanie przychodów i składek w PIT 11 wersja 29

Wiersz PIT 11	Dane o przychodach	składki ZUS od dochodów z kolumny 1
1	przychody ze stosunku pracy i pokrewnych (z wyjątkiem zasiłków) otrzymane przez wszystkich pracowników powyżej 26 roku życia, z wyjątkiem „seniorów”	95
2	przychody ze stosunku pracy i pokrewnych otrzymane przez osoby do ukończenia 26 roku życia, które złożyły oświadczenie o rezygnacji z ulgi (opodatkowane) lub osoby do ukończenia 26 roku życia, które nie złożyły oświadczenia, ale ich przychód otrzymany przekroczył kwotę 85 528 (wykazujemy nadwyżkę ponad kwotę przychodu zwolnionego)	96
3	przychody ze stosunku pracy i pokrewnych otrzymane przez „seniorów” którzy nie złożyli oświadczenia o stosowaniu zwolnienia, „seniorów”, którzy złożyli oświadczenie o stosowaniu zwolnienia, (mają prawo do ulgi), ale przekroczyli kwotę 85 528 przychodu	96
4	Emerytury/renty zagraniczne (bez względu na wiek)	
5	przychody z działalności wykonywanej osobiście, z wyjątkiem przychodów z umów zleceń bez względu na wiek podatnika - działalność literacka, sportowa, udział w konkursach, sędziowska - duchowni Arbiter w procesach międzynarodowych radni biegli sądowi rada nadzorcza, zarząd umowy o dzieło kontrakty menedżerskie umowy zlecenia od osób fizycznych prowadzących szkoły i przedszkola (wyjątek)	95
6	przychody z umów zleceń otrzymane przez wszystkich zleceniobiorców powyżej 26 roku życia, z wyjątkiem „seniorów”	95
7	przychody z umów zleceń otrzymane wyłącznie od: osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych, instytucji, zarządców nieruchomości, przedsiębiorstwa w spadku, osoby do ukończenia 26 roku życia, które złożyły oświadczenie o rezygnacji z ulgi (opodatkowane) lub osoby do ukończenia 26 roku życia, które nie złożyły oświadczenia, ale ich przychód otrzymany przekroczył kwotę 85 528 (wykazujemy nadwyżkę ponad kwotę przychodu zwolnionego)	96
8	przychody z umów zleceń otrzymane wyłącznie od: osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, osób prawnych, instytucji, zarządców nieruchomości, przedsiębiorstwa w spadku, otrzymane przez „seniorów” którzy nie złożyli oświadczenia o stosowaniu zwolnienia, „seniorów”, którzy złożyli oświadczenie o stosowaniu zwolnienia, (mają prawo do ulgi), ale przekroczyli kwotę 85 528 przychodu	96

Wiersz PIT 11	Dane o przychodach	składki ZUS od dochodów z kolumny 1
9	Prawa autorskie i inne prawa, o których mowa w art.18 ustawy (bez względu na wiek)	95
10	Należności z tytułu praktyk absolwenckich lub staży uczniowskich	95
11	Należności z tytułu praktyk absolwenckich lub staży uczniowskich, otrzymane przez osoby do ukończenia 26 roku życia, które złożyły oświadczenie o rezygnacji z ulgi (opodatkowane) lub osoby do ukończenia 26 roku życia, które nie złożyły oświadczenia, ale ich przychód otrzymany przekroczył kwotę 85 528 (wykazujemy nadwyżkę ponad kwotę przychodu zwolnionego)	96
12	Zasiłki macierzyńskie	
13	Zasiłki macierzyńskie, otrzymane przez osoby do ukończenia 26 roku życia, które złożyły oświadczenie o rezygnacji z ulgi (opodatkowane) lub osoby do ukończenia 26 roku życia, które nie złożyły oświadczenia, ale ich przychód otrzymany przekroczył kwotę 85 528 (wykazujemy nadwyżkę ponad kwotę przychodu zwolnionego)	
14	Zasiłki macierzyńskie otrzymane przez „seniorów" którzy nie złożyli oświadczenia o stosowaniu zwolnienia, „seniorów", którzy złożyli oświadczenie o stosowaniu zwolnienia, (mają prawo do ulgi), ale przekroczyli kwotę 85 528 przychodu	
15	Inne źródła (bez względu na wiek) zasiłki (chorobowe, opiekuńcze, wypadkowe, świadczenie rehabilitacyjne) - dla wszystkich pracowników, wypłacone przez cały rok należności wypłacone przez FP, FGŚP należności tymczasowo aresztowanych inne	95
109	Przychody ze stosunku pracy i praw pokrewnych oraz z umów zleceń, praktyk absolwenckich, staży uczniowskich oraz zasiłków macierzyńskich, otrzymane przez osoby „młode" - do ukończenia 26 roku życia, i w wysokości nie przekraczającej kwoty 85 528 (suma kwot z poz. 110-113)	97
W tym		
110	Przychody z wiersza 109 - z umowy o pracę	97
111	Przychody z wiersza 109 - z umów zleceń	97
112	Przychody z wiersza 109 – z praktyk absolwenckich lub staży uczniowskich	97
113	Przychody z wiersza 109 – z zasiłków macierzyńskich	97

Wiersz PIT 11	Dane o przychodach	składki ZUS od dochodów z kolumny 1
114	Przychody ze stosunku pracy i praw pokrewnych oraz z umów zleceń oraz zasiłków macierzyńskich, otrzymane przez osoby uprawnione do ulgi, o ile złożyły wniosek o ulgę - na powrót (21/1/152) - rodzina 4+ (21/1/153) - senioralna (21/1/154) Do wysokości 85 528 zł	97
W tym:		
115	Przychody ze stosunku pracy i pokrewnych	97
116	Przychody z umów zlecenia	97
117	Przychody z zasiłków macierzyńskich	
	ZUS	Z RUBRYK
95	Składki ZUS od przychodów z wiersza:	1,5,6,9,10,15
96	Składki ZUS od przychodów z wiersza:	2,3,7,8,11
97	Składki ZUS od przychodów z wiersza:	110,111,112,115,116
122	Składka zdrowotna pobrana przez płatnika w roku — według objaśnień do poz. 122 formularza PIT-11(29).	

Wiersze odnoszą się do PIT-11(29), a nie do dowolnej przyszłej wersji formularza. Zasiłki macierzyńskie wykazuje się w odrębnych wierszach 12–14, nie łącznie z pozostałymi zasiłkami w wierszu 15. Kwoty w części dotyczącej składek należy przyporządkować do rzeczywiście pobranych składek i rodzaju przychodów. Przed wysyłką informacji za dany rok należy sprawdzić właściwą wersję formularza MF.

Tabela 25 Składki społeczne przedsiębiorcy w 2026 roku

Wariant	Minimalna podstawa	Społeczne z chorobowym	Społeczne bez chorobowego	FP i FS
Zasady ogólne	5 652,00 zł	1 788,29 zł	1 649,82 zł	138,47 zł
Preferencja	1 441,80 zł	456,18 zł	420,86 zł	Zależnie od łącznych podstaw i warunków
Mały ZUS plus	Od 1 441,80 do 5 652,00 zł	Zależnie od podstawy	Zależnie od podstawy	Zależnie od podstawy i zwolnień

Przyjęto stopę wypadkową 1,67%. Podane sumy społeczne nie obejmują FP/FS ani składki zdrowotnej. Na zasadach ogólnych razem z FP/FS: 1 926,76 zł z chorobowym albo 1 788,29 zł bez chorobowego. Preferencja nie oznacza braku jakichkolwiek górnych limitów: emerytalne i rentowe mają roczny limit 30-krotności, dobrowolne chorobowe miesięczny limit 250%. Przy niskiej podstawie FP/FS ocenia się z uwzględnieniem innych tytułów i ustawowych zwolnień.

Tabela 26 Składka zdrowotna przedsiębiorcy w 2026 roku

Forma lub tytuł	Podstawa / reguła	Składka
Skala / podatek liniowy	9% / 4,9% dochodu za poprzedni miesiąc; minimum zależy od miesiąca	Styczeń 2026: min. 314,96 zł. Luty–grudzień 2026: min. 432,54 zł
Ryczałt — przychód do 60 000 zł	60% × 9 228,64 zł = 5 537,18 zł	498,35 zł
Ryczałt — powyżej 60 000 do 300 000 zł	100% × 9 228,64 zł	830,58 zł
Ryczałt — powyżej 300 000 zł	180% × 9 228,64 zł = 16 611,55 zł	1 495,04 zł
Karta podatkowa	4 806,00 zł	432,54 zł
Osoby nieuzyskujące dochodów z działalności w rozumieniu PIT, objęte ryczałtową podstawą	9 228,64 zł; m.in. wspólnicy spółki komandytowej, jednoosobowej sp. z o.o., komplementariusze SKA, akcjonariusze PSA wnoszący wkład pracy lub usług	830,58 zł
Osoba współpracująca	75% × 9 228,64 zł = 6 921,48 zł	622,93 zł
Podatek liniowy — roczny limit ujęcia zdrowotnej	Łącznie koszt lub odliczenie od dochodu; bez podwójnego rozliczenia	14 100 zł w 2026 r.

Przychód ryczałtowca ustala się z uwzględnieniem ustawowych pomniejszeń; przekroczenie progu wpływa również na rozliczenie roczne. Dla skali i podatku liniowego minimalna podstawa od lutego 2026 r. wynosi 4 806 zł. Składka jest miesięczna i niepodzielna, z uwzględnieniem ustawowych zwolnień.

Tabela 27 Składki ZUS przedsiębiorcy 2026 — podstawa wymiaru i składka

SKŁADKI ZUS PRZEDSIĘBIORCY 2026 – PODSTAWA WYMIARU I SKŁADKA				
		Z CHOROBOWYM	BEZ CHOROBOWEGO	FP
DUŻY ZUS	**5 652,00**	**1 788,29**	**1 649,82**	**138,47**
PREFERENCYJNY ZUS	**MINIMUM 1 441,80 brak górnej granicy**	**456,18**	**420,86**	
MAŁY ZUS PLUS	**Od 1 441,80 do 5 652,00**			

Tabela 28 Składki na ubezpieczenie zdrowotne przedsiębiorcy w 2026 roku

SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE PRZEDSIĘBIORCY W 2026 ROKU		
FORMA OPODATKOWANIA	**PODSTAWA WYMIARU**	**SKŁADKA**
Dochód – skala podatkowa – 9% – podatek liniowy - 4,9%	Dochód za poprzedni miesiąc, ale nie mniej niż 100% minimalnego wynagrodzenia – **4 806,00**	Nie mniej niż **432,54**
Ryczałt ewidencjonowany		
A – przychody do 60 000 PLN	**5 537,18**	**498,35**
B – przychody powyżej 60 000 PLN Do 300 000 PLN	**9 228,64**	**830,58**
C – przychody powyżej 300 000 PLN	**16 611,55**	**1 495,04**
Karta podatkowa	**4 806,00**	**432,54**
Bez formy opodatkowania **(wspólnicy spółki komandytowej, 100% udziałowiec spółki z o.o., komplementariusz SKA, akcjonariusz PSA o ile wniósł do spółki wkład pracy)**	**9 228,64**	**830,58**
Osoby współpracujące	**6 921,48**	**622,93**
Limit odliczenia składki zdrowotnej od dochodu – podatek liniowy	**14 100,00**	

Składki za osobę współpracującą oczekującą na świadczenie rehabilitacyjne

Założenie: osoba współpracująca wyczerpała okres zasiłku chorobowego i oczekuje na decyzję ZUS, a tytuł ubezpieczenia z racji współpracy nadal trwa. Samo złożenie wniosku o świadczenie rehabilitacyjne nie zawiesza obowiązku opłacania składek.

1 Rozliczenie w okresie oczekiwania

Do czasu rozstrzygnięcia wniosku płatnik powinien rozliczać i opłacać składki społeczne na zwykłych zasadach. Sam wniosek ani dalsza niezdolność do pracy po wyczerpaniu okresu zasiłkowego nie przesądzają jeszcze o prawie do pomniejszenia podstawy. Praktycznym rozwiązaniem jest opłacenie należności w terminie i dokonanie korekty po potwierdzeniu prawa do świadczenia.

Składkę zdrowotną należy nadal opłacać w pełnej miesięcznej wysokości. Jest miesięczna i niepodzielna; choroba oraz oczekiwanie na świadczenie nie powodują proporcjonalnego jej zmniejszenia.

2 Po przyznaniu świadczenia przez ZUS

Jeżeli ZUS przyzna świadczenie rehabilitacyjne za okres oczekiwania, płatnik może skorygować dokumenty rozliczeniowe za miesiące objęte tym prawem i odpowiednio obniżyć najniższą podstawę składek społecznych. Przy świadczeniu za cały miesiąc podstawa ta może wynieść zero. Przy części miesiąca najniższą podstawę dzieli się przez liczbę dni kalendarzowych miesiąca i mnoży przez liczbę dni nieobjętych prawem do świadczenia.

Pomniejszenie dotyczy najniższej podstawy. Zadeklarowanie podstawy wyższej od minimalnej wymaga odrębnej oceny możliwości korekty. Po korekcie nadpłata podlega rozliczeniu na koncie płatnika; może zostać zaliczona na należności lub zwrócona na zasadach ustawowych.

Składka zdrowotna pozostaje należna również za okres przyznanego świadczenia, dopóki trwa tytuł współpracy. Przyznanie świadczenia nie uzasadnia jej korekty w dół.

3 Jeżeli ZUS odmówi świadczenia

Nie ma podstaw do zmniejszenia składek społecznych za okres, za który nie przysługuje świadczenie. Jeżeli płatnik wcześniej sam zmniejszył podstawę, powinien skorygować rozliczenia i dopłacić należności wraz z ewentualnymi odsetkami. Składki za osobę współpracującą rozlicza, finansuje i opłaca przedsiębiorca będący płatnikiem.

Podstawa prawna i źródła

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych: art. 18 ust. 8–10 (najniższa podstawa i jej pomniejszenie), art. 16 ust. 5a i art. 17 ust. 1 (finansowanie i rozliczanie składek). Ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych: art. 79 ust. 2 (miesięczna i niepodzielna składka).

Podstawy prawne i źródła weryfikacji

Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych — t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 592 ze zm.; w szczególności art. 21, 22, 27, 31a–31c, 32 i 41a.

Ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych — w szczególności art. 6, 9, 11, 14, 18–20 i 36; ustawa z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej — art. 79–82.

Ustawa z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa — t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 854 ze zm.; art. 2a, 4, 7–17, 30a–31, 57, 61.

Kodeks pracy — art. 92, 148^1, 180, 180^2, 182^1a i nast., 182^3 oraz przepisy dotyczące wynagrodzeń i odpraw. Ustawa z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych — art. 8–9.

Ustawa z 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia — Dz.U. z 2025 r. poz. 620 ze zm., art. 259–263; ustawa z 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy — art. 9a–9c.

Rozporządzenie składkowe z 18 grudnia 1998 r. — § 2 i § 5; rozporządzenie urlopowe z 8 stycznia 1997 r.; rozporządzenia z 15 i 29 maja 1996 r. dotyczące zwolnień i wynagrodzenia za okres niewykonywania pracy.

Ustawa z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych — załączniki nr 1 i 2; ustawa z 4 marca 1994 r. o ZFŚS; ustawa o czasie pracy kierowców — art. 26g; ustawa o PPK — art. 26 ust. 5.

ZUS — Prawo do zasiłku chorobowego i okres przysługiwania: https://www.zus.pl/swiadczenia/zasilki/zasilek-chorobowy/z-ubezpieczenia-chorobowego/prawo-do-zasilku-i-okres-przyslugiwania

ZUS — Wysokość zasiłku chorobowego: https://www.zus.pl/swiadczenia/zasilki/zasilek-chorobowy/z-ubezpieczenia-chorobowego/wysokosc

ZUS — Zmiany w kontroli i wykorzystywaniu zwolnień od pracy od 13 kwietnia 2026 r. (komunikat z 10 kwietnia 2026 r.); Składki przedsiębiorców w 2026 roku.

MF — formularze i obowiązki płatnika: https://www.podatki.gov.pl/podatki-osobiste/pit/platnik

Proces legislacyjny druku 3147: https://api.sejm.gov.pl/sejm/term10/processes/3147; tekst przekazany do Senatu: https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatdruki/14765/druk/883.pdf

Minimalne wynagrodzenie na 2027 r.: https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2026/1213. Ustawa budżetowa na 2026 r.: Dz.U. z 2026 r. poz. 62, art. 24–26.

Data sprawdzenia źródeł: 26 października 2026 r. Oznaczenie PROJEKT dotyczy przepisów, które nie stanowią jeszcze podstawy bieżącego poboru zaliczek. Materiał zachowuje także historyczne zestawienia do pracy szkoleniowej.

Oświadczenia podatkowe pracownika

Wzory według zasad obowiązujących w 2026 roku

Pracownik ..... PESEL .....

Płatnik .....

Oświadczenie 1 Preferencyjny pobór zaliczek

Oświadczam, że zamierzam opodatkować dochody za rok ..... wspólnie z małżonkiem / jako osoba samotnie wychowująca dziecko (niepotrzebne skreślić) i spełniam warunki tej preferencji. Przewiduję, że moje dochody nie przekroczą 120 000 zł, a małżonek lub dziecko nie uzyskują dochodów, które łączy się z moimi dochodami.

Wnoszę o pobór zaliczek na zasadach art. 32 ust. 3 pkt 1 ustawy o PIT.

Data ..... Podpis .....

Oświadczenie 2 Preferencyjny pobór zaliczek

Oświadczam, że zamierzam opodatkować dochody za rok ..... wspólnie z małżonkiem / jako osoba samotnie wychowująca dziecko (niepotrzebne skreślić) i spełniam warunki tej preferencji. Przewiduję, że moje dochody przekroczą 120 000 zł, a dochody małżonka lub dziecka, które łączy się z moimi dochodami, nie przekroczą tej kwoty.

Wnoszę o pobór zaliczek na zasadach art. 32 ust. 3 pkt 2 ustawy o PIT.

Data ..... Podpis .....

Zobowiązuję się zmienić lub wycofać oświadczenie po zmianie okoliczności wpływających na obliczenie zaliczki. Podstawa: art. 31a ust. 4 ustawy o PIT. Preferencyjne pobieranie zaliczek nie zastępuje spełnienia warunków wspólnego rozliczenia w zeznaniu rocznym.

Pozostałe oświadczenia i wnioski podatkowe

Pracownik ..... Płatnik .....

Rezygnacja z ulgi dla młodych

Wnoszę o pobór zaliczek bez stosowania zwolnienia z art. 21 ust. 1 pkt 148 ustawy o PIT.

Data ..... Podpis .....

Podwyższone koszty pracownicze

Oświadczam, że moje miejsce zamieszkania znajduje się poza miejscowością, w której znajduje się zakład pracy, i nie otrzymuję dodatku za rozłąkę. Wnoszę o stosowanie podwyższonych kosztów z art. 22 ust. 2 pkt 3. Nie otrzymuję zwrotu kosztów dojazdu, z wyjątkiem zwrotu zaliczonego do przychodów podlegających opodatkowaniu.

Data ..... Podpis .....

Niestosowanie miesięcznych kosztów pracowniczych

Wnoszę o pobór zaliczek bez stosowania kosztów uzyskania przychodów z art. 22 ust. 2 pkt 1 lub 3 ustawy o PIT.

Data ..... Podpis .....

Niestosowanie 50 procent kosztów

Wnoszę o niestosowanie 50% kosztów uzyskania przychodów określonych w art. 22 ust. 9 pkt 1–3 ustawy o PIT.

Data ..... Podpis .....

Stosowanie wyższej stawki

Na podstawie art. 41a ustawy o PIT wnoszę o stosowanie stawki 32% przy obliczaniu zaliczek od dochodów ze stosunku pracy / działalności wykonywanej osobiście (niepotrzebne skreślić).

Data ..... Podpis .....

Kwota zmniejszająca i wnioski dotyczące zaliczek

Pracownik ..... Płatnik .....

Pomniejszenie zaliczki

Wnoszę o pomniejszanie zaliczki o wskazaną część kwoty zmniejszającej podatek (zaznaczyć jedną):
[ ] 1/12 — 300 zł miesięcznie
[ ] 1/24 — 150 zł miesięcznie
[ ] 1/36 — 100 zł miesięcznie.

Uwzględniam oświadczenia złożone innym płatnikom oraz pomniejszenie stosowane przy samodzielnym obliczaniu zaliczek. Łącznie pomniejszenie nie przekroczy 300 zł miesięcznie; oświadczenie mogę złożyć nie więcej niż trzem płatnikom.

Data ..... Podpis .....

Wycofanie pomniejszenia

Wycofuję złożone temu płatnikowi oświadczenie o pomniejszaniu zaliczki o kwotę zmniejszającą podatek.

Data ..... Podpis .....

Niepobieranie zaliczek

Wnoszę o niepobieranie zaliczek na PIT w roku ....., ponieważ przewiduję, że moje łączne dochody podlegające opodatkowaniu według skali nie przekroczą w tym roku 30 000 zł. Podstawa: art. 31c ustawy o PIT.

Data ..... Podpis .....

Każdy z powyższych wniosków jest odrębny. Należy podpisać wyłącznie wybrane dyspozycje. Zmianę okoliczności należy zgłosić płatnikowi przez zmianę lub wycofanie właściwego wniosku.

Oświadczenie o stosowaniu zwolnienia PIT

Pracownik ..... Płatnik .....

Oświadczam, że spełniam wszystkie warunki wskazanego zwolnienia (zaznaczyć właściwe):

[ ] Art. 21 ust. 1 pkt 152 — ulga na powrót.
Rok rozpoczęcia stosowania ..... Rok zakończenia .....

[ ] Art. 21 ust. 1 pkt 153 — ulga dla rodzin 4+.

[ ] Art. 21 ust. 1 pkt 154 — ulga dla pracujących seniorów.

Wnoszę o uwzględnianie wskazanego zwolnienia przy poborze zaliczek. Wiem, że suma przychodów zwolnionych na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 148 i 152–154 nie może przekroczyć w roku podatkowym 85 528 zł.

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Zobowiązuję się niezwłocznie zgłosić płatnikowi zmianę okoliczności przez zmianę lub wycofanie oświadczenia.

Data ..... Podpis .....

W uldze dla pracujących seniorów samo ukończenie wieku emerytalnego lub potoczne „zrezygnowanie z emerytury” nie wystarcza. Konieczne jest m.in. spełnienie warunku ubezpieczeń społecznych oraz niepobierania świadczeń wymienionych w art. 21 ust. 1 pkt 154. Klauzula odpowiedzialności karnej wynika z art. 31a ust. 9 ustawy o PIT.

Projekt oświadczenia podatkowego 1

WERSJA PROJEKTOWA — NIE DO BIEŻĄCEGO STOSOWANIA

Art. 32 ust. 3 ustawy o PIT — druk sejmowy 3147

Pracownik ..... PESEL .....

Płatnik .....

Oświadczam, że zamierzam opodatkować dochody za rok ..... wspólnie z małżonkiem / jako osoba samotnie wychowująca dziecko (niepotrzebne skreślić), przy spełnieniu ustawowych warunków tej preferencji.

Przewiduję, że moje dochody nie przekroczą 130 000 zł, a małżonek lub dziecko nie uzyskują żadnych dochodów, które łączy się z moimi dochodami.

Wnoszę o obliczanie zaliczek zgodnie z projektowanym art. 32 ust. 3 pkt 1 — według stawki 12% oraz z dodatkowym miesięcznym pomniejszeniem wynikającym z tego przepisu.

Zobowiązuję się zmienić lub wycofać oświadczenie w razie zmiany okoliczności wpływających na obliczanie zaliczek.

Data ..... Podpis .....

Wzór szkoleniowy przygotowany według druku 3147, z kontrolą brzmienia art. 32 ust. 3 w druku senackim 883. Etap na 26 października 2026 r.: ustawa uchwalona przez Sejm 22 października i przekazana do Senatu 23 października. Nie stanowi jeszcze podstawy bieżącego poboru zaliczek. Przed wykorzystaniem należy sprawdzić ogłoszony tekst i datę wejścia w życie.

Projekt oświadczenia podatkowego 2

WERSJA PROJEKTOWA — NIE DO BIEŻĄCEGO STOSOWANIA

Art. 32 ust. 3 ustawy o PIT — druk sejmowy 3147

Pracownik ..... PESEL .....

Płatnik .....

Oświadczam, że zamierzam opodatkować dochody za rok ..... wspólnie z małżonkiem / jako osoba samotnie wychowująca dziecko (niepotrzebne skreślić), przy spełnieniu ustawowych warunków tej preferencji.

Zaznaczam jeden wariant:

[ ] Wariant A — projektowany art. 32 ust. 3 pkt 2.
Moje dochody przekroczą 130 000 zł, ale nie przekroczą 150 000 zł. Dochody małżonka lub dziecka łączone z moimi dochodami nie przekroczą 130 000 zł. Wnoszę o obliczanie zaliczek według stawki 12% przez wszystkie miesiące roku.

[ ] Wariant B — projektowany art. 32 ust. 3 pkt 3.
Moje dochody przekroczą 150 000 zł. Dochody małżonka lub dziecka łączone z moimi dochodami nie przekroczą 150 000 zł. Wnoszę o zaliczki według stawki 12% do przekroczenia 150 000 zł dochodu u tego płatnika i 24% po przekroczeniu. W miesiącu przekroczenia: 12% do limitu i 24% od nadwyżki.

Zobowiązuję się zmienić lub wycofać oświadczenie w razie zmiany okoliczności wpływających na obliczanie zaliczek.

Data ..... Podpis .....

Wzór szkoleniowy przygotowany według druku 3147, z kontrolą brzmienia art. 32 ust. 3 w druku senackim 883. Etap na 26 października 2026 r.: ustawa uchwalona przez Sejm 22 października i przekazana do Senatu 23 października. Nie stanowi jeszcze podstawy bieżącego poboru zaliczek. Przed wykorzystaniem należy sprawdzić ogłoszony tekst i datę wejścia w życie.

Przepis przejściowy przewiduje nowe oświadczenie dla dotychczasowego wariantu pkt 2, jeżeli podatnik przewiduje dochód ponad 150 000 zł i zamierza korzystać z nowego pkt 3. Samo pozostawienie starego oświadczenia nie załatwia tego wariantu.

Oświadczenie zleceniobiorcy

Do umowy nr ..... od dnia ..... Zleceniodawca .....

Imię i nazwisko ..... PESEL / data ur. .....

Adres .....

NIP (jeśli dotyczy) ..... Urząd skarbowy .....

Telefon / e-mail ..... Oddział NFZ .....

Zaznacz odpowiedzi. Przy innych tytułach podaj miesięczną podstawę składek.

1. Umowa o pracę u innego pracodawcy: [ ] tak [ ] nie
Pracodawca ..... Okres od ..... do .....
Podstawa w przeliczeniu na miesiąc: [ ] niższa [ ] równa [ ] wyższa od minimalnego wynagrodzenia.
Urlop bezpłatny: [ ] tak [ ] nie; okres .....

2. Inne zlecenie / praca nakładcza: [ ] tak [ ] nie
Płatnik ..... Tytuł ..... Okres .....
Miesięczna podstawa składek ..... zł.

3. Działalność gospodarcza: [ ] tak [ ] nie
[ ] aktywna [ ] zawieszona; [ ] ulga na start [ ] preferencja [ ] mały ZUS plus
[ ] zasady ogólne. Podstawa społecznych ..... zł.
To zlecenie wykonuję w ramach działalności: [ ] tak [ ] nie.

4. Inny tytuł do ubezpieczeń: [ ] tak [ ] nie. Jaki? .....
Podstawa ..... zł. Okres .....

5. Mam ustalone prawo do: [ ] emerytury [ ] renty [ ] nie dotyczy.
Rodzaj świadczenia / organ .....

6. Jestem uczniem lub studentem i nie ukończyłem 26 lat: [ ] tak [ ] nie.
Szkoła / uczelnia ..... Status od ..... do .....

7. Pobieram zasiłek macierzyński: [ ] tak [ ] nie. Okres .....
Przebywam na urlopie wychowawczym: [ ] tak [ ] nie. Okres .....

8. Jestem pracownikiem tego zleceniodawcy: [ ] tak [ ] nie.
Zlecenie wykonuję na rzecz własnego pracodawcy: [ ] tak [ ] nie.
Zlecenie jest moim jedynym tytułem do ubezpieczeń: [ ] tak [ ] nie.

9. Wnoszę — jeśli przepisy pozwalają — o dobrowolne ubezpieczenia od dnia .....: emerytalne i rentowe [ ] tak [ ] nie; chorobowe [ ] tak [ ] nie.

Oświadczam, że dane są zgodne z prawdą. Zobowiązuję się niezwłocznie zgłaszać każdą zmianę, w tym utratę statusu ucznia/studenta i zmianę podstaw z innych tytułów.

Data ..... Podpis .....

Urlop dziekański sam nie pozbawia statusu studenta. O podleganiu ubezpieczeniom rozstrzyga płatnik na podstawie ustawy i przedstawionych dokumentów.